

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 32. (92.) ÉVF. • 9. SZÁM • 2022. SZEPTEMBER • ÁRA: 3 LEJ

Koppándi Júlia: Unitárius ösvény Szejkézfürdőn

Hálaadás hava

• A hívő lélek tudja, hogy a hálaadás nem köthető időponthoz. Egyéni életünk minden percében megtapasztalhatjuk Teremtőnk bőkezűségét: adott nekünk örömeket, családi fészket, sikereket, munkahelyet, barátságokat, nehézségeket, amelyekben megtapasztalhatjuk lelki erőnket, adott nekünk tudatot, amelynek tükrében teremtmény mivoltunkra ébredhetünk, szellemi és lelki tehetségeket, amelyekkel a végesség és végtelenség között kiteljesíthetjük életünket.

Közösségeinkben Szent Mihály hava utolsó vasárnapján gyűlünk össze hálát adni. A közösség ereje nemcsak a baj óráján, hanem az öröm, a hála idején is csodákra képes: megérezhetjük égig emelő alázatát. Az őszi hálaadás napján egész egyházunk egyetlen szívként dobban: hálát adunk közösségeinkért, gyülekezeteink tagjaiért, egyházi és világi vezetőinkért. E két pillér egyházunk tartóoszlopa. Egyik nélkül nincs a másik, e kettő nélkül pedig nincs egyház.

A tartalomból:

Empátia a vezetésben

5

Hála Istennek, találkoztunk

6

Hamvába holt nyomda

9

Lajos bácsi

12

„A rád bízott drága kincset őrizd meg...”

14

Fundamentumrakók és jelenvalók

15

„...az Úrnak szolgáljatok.” (Róm 12,11)

Találkoztunk Szejkefördőn

Beszámolónk a Szejkefördői Unitárius Találkozóról a 6. oldalon. Fotó: Koppándi Júlia

LÉLEKKENYÉR

Isten és egyház szolgálatában

**BENEDEK
CSONGOR**

Az egyesült államokbeli barátaink mindig hatalmas lelkesedéssel meséltek életük azon meghatározó időszakáról, amikor úgymond keresték a templomot, a megfelelő közösséget, ahol igazán otthonra lelhetnek, ahol egyebek mellett az emberi méltóság, jogok, és egyenlőség teljes elismerésnek és megbecsülésnek örvend.

Amikor pedig ők érdeklődtek tőlünk az unitárius valláshoz és egyházhoz fűződő kapcsolatunkról, legtöbbször meglepődve hallgatták: mi tulajdonképpen beleszülettünk a vallásba, egyházba és végső soron a gyülekezetbe is. A mi hatalmas fellelkesedésből fakadó mondandónkat – hogy mennyire összefonódik az életünk az egyházzal – kedvesen, de azért a helyzet ismeretlenségéről tanúskodó arccal hallgatták végig.

Megjegyzem, hogy a többes szám első személy használatát a fentiek során minden esetben kimondottan a házuk népére értem. Vagyis a családukra, a saját családomra.

Nemrég olvastam Marc Prensky írását, aki a digitális bevándorlók és bennszülöttek egymáshoz való viszonyulásáról ír. Közben eszembe jutott, hogy amíg a digitális világban a bevándorlók irányából közeledünk a bennszülöttek felé (múlt-jelen síkján), addig, legalábbis Erdélyben, egyházunkban egyre többek szerint a nagyszámú bennszülöttről inkább már csak nosztalgizálva beszélhetünk, reménykednünk kell a minél több bevándorlóban (jelen-jövő síkján). No, persze nem a határátkelők irányából érkező bevándorlókra kell gondolni, hanem azokra az atyánkfiaiira és atyánkleányaira, akik az unitarizmus szimpatizálva reményeink szerint előbb-utóbb minket választanak, és betérnek unitárius egyházunkba.

Summa summarum, „én és az én házam népe” igazi unitárius bennszülöttek vagyunk. És hogy a javából, az sem kétséges, bár ezt hangsúlyozni bizonyára enyhe nagyképszerűségnek tűnhet. Mégsem szánom annak, hiszen a názáreti mesternek is voltak erős kijelentései, mégsem nagyképszerűségről tette: „...és tanulókat meg tőlem, hogy szelíd vagyok, és alázatos szívű...” (Mt 11,29). Ez határozta meg mindig is az egyházi szolgálatomat. Persze, ha valaki valakit igazán nem ismer, bármit és az ellenkezőjét is gondolhatja róla. Jézussal is így lehettek sokan.

A kedves Olvasó szemében azonban ezek még csak üres szavaknak tűnhetnek, éppen ezért most néhány szót ejtenék az unitárius bennszülötti mivoltom szilárd alapjairól. Pontosabban arról, hogy miért is va-

gyok irdatlanul büszke arra a szélesebb családi körre, ahonnan elindultam, majd egy másik részével néhány évvel ezelőtt léptem szövetségre.

Számomra egyértelműen a legszebb hónapban, májusban születtem bele egy lelkészi családba, amely éppen szolgálati helyet változtatva, a sok közül az egyik költözés kellős közepén volt. Hogy mennyit putyukáltak engem a szüleim, nem tudom, de elképzelni igen, hogy sok idő nem volt rá.

A szóban forgó ház népe akkor is azt az Urat szolgálta, akinek minden bizonnyal a teremtés pillanatá-

„...én és az én házam népe az Urat szolgáljuk!” (Józs 24,15b)

ban az egyik legfőbb álma az volt, hogy az ember mint teremtmény az ő országának szeretetben és békeességben való építését mindenkor hivatásként élje meg.

Az én szüleim bizony hivatásként élték meg mindent. Az Úr szolgálata pedig mindenekelőtt egyházzolgálatot, gyülekezet- és közösségépítést jelentett. Családukból az egyház és a szolgálat volt mindenkor az első. Ez nem feltétlenül a legjobb recept, nem is ajánlom senkinek. De nálunk működött, csendben, alázattal és cirkuszmentes békeességben. Közben pedig az igazságot mindig szem előtt tartjuk, illetve azt fáradhatatlanul keressük.

Ha igaz, hogy az arisztokratáknak kék a vére, akkor a családukból évtizedekre, sőt több mint másfél évszázadra visszamenően szinte mindenkinek a galamb és a kígyó csörgedezik a vénáiban. És minden generáció elkötelezetten szolgálta az egyházat és általa az Urat. Édesapám lelkészként harmincöt évig, ez idő alatt pedig könnyebb lenne megemlíteni, hogy mit nem épített és javított, szervezett, mint annak az ellenkezőjét. Édesanyám harmincöt évig szervezte többek között a nőszövetséget. Hogy hány lelkész és gondnok volt a családuban, az unokatestvérek és felmenők között, arra most nincs lehetőség kitérni. Mindenesetre én már a nagyon sokadik generáció tagjaként mondhatom el, hogy „én és az én házam népe az Urat szolgáljuk”.

Így nőttem fel, ezt láttam, ezt szerettem meg. S bár később egytucatnyi esztendő járta egyetemre, már gyerekkoromban akadémiai szinten neveltek és taní-

tottak, hiszen a sok nanó és apó, pótmama és -tata, szomszédok és gyülekezeti tagok mind-mind sorra oktattak nekem egy-egy életre szóló diszciplínát délutánonként, amikor éppen vigyáztak rám szüleim egyházzszolgálati elfoglaltsága miatt.

Nemrég egy átadás végén az egyik kolléga mosolyogva jegyezte meg: „Annak idején, csupa négyévnnyi lelkészi múlttal és tapasztalattal én nem mertem volna ennyire nyíltan beszélni egy egyházkör vezetősége előtt!” „Csakhogy nekem négyévnnyi lelkészi tapasztalat mellett több mint három évtizedes egyházi múltam van!” – válaszoltam.

Apósom, aki negyedszázada gondnok, gyakran mondogatja: „Mi, amikor leülünk a családi asztalhoz, állandóan az egyházat osztjuk. Szüleimmel az otthoni egyházközség dolgait, a pap nénivel az itthonit, a lányaim az ifjúsági egyeletben, apatárs és a vejem lelkész, a barátok közül a legtöbb gondnok vagy lelkész.”

Így telnek tehát napjaink, éveink. Az egész család az Urat és az egyházat szolgálja rendületlenül, kitaratóan. Ezt szeretjük, és erről szól az életünk, ez kedves a lelkünknek. Mindezek fényében rendkívül elcsodálkoztam a teológiára való felvételi vizsgán, amikor azt kérdezte tőlem az egyik tanár: „Mi a garancia, hogy néhány év múlva nem hagyod ott a teológiai képzést is?” (Tudniillik jó néhány évvel azelőtt, az első egyetemem után szakot váltottam az egyetemen.)

Ilyenkor mindig az jut eszembe, hogy Jézust sem ismerte teljességgel mindenki. Az igazságot viszont az Úr és az én házam népe nagyon jól tudja, és aki még netán kíváncsi, azt Szovátán szeretettel várjuk a vásárnaponkénti istentiszteletre és az azt követő szeretetvendégségre. Addig is, továbbra is „én és az én házam népe az Urat szolgáljuk”, én pedig különösen hála vagyok Istennek és az egyházunknak azért, hogy immár felszentelt lelkész lehetek.

HITFORRÁS

Hálás vagyok

FARKAS IZOLDA

Bocsásd meg, jó Atyám, hogy nem mindig találok meg a hála szavait. Bocsásd meg, hogy nem mindig fedezem fel azt a sok áldást életemben, amivel elhalmozol. Bocsásd meg, hogy sokszor a többre vágyás, másra vágyás sodrásában haladok. Hogy érzéseim eltompulnak, és nem veszem észre kezded nyomát az életemen, nem érzem öleléseidet a mélységben, s nem hallom meg a csendben a te hangodat, ami megnyugtatná feldúlt lelkemet.

Mert, védelmemre legyen mondva, bár lehet, csak be nem vallott kifogás, látod, Atyám, milyen elfoglalt vagyok? Látod, mennyi sürgős, fontos feladat vár rám! Mennyi tennivaló, amivel, ugye, látod, hogy a te ügyedet akarom szolgálni! Mennyi elintézendő ügy, ami halaszthatatlan, amivel a rendíthetetlen országot akarom építeni, és nincs idő megállni, nincs idő meghallani, meghallgatni, szemlélődni, hiszen még annyira tennivaló...

Mégis rá kell ébrednem arra, hogy a rendíthetetlen hitt ország, amiért itt, a földön dolgozunk, amiért az idővel is versenyt szaladunk, amiért itt a hétköznapiakban küzdünk, és vállaljuk érte a kilométereket, a terheket, megmozgatunk érte minden megmozdíthatót, mégsem olyan rendíthetetlen. Mert függ a gazdasági helyzettől, a politika állásától, függ az emberek jóakaratótól. Az az ország, amit a bármikor sarkából kifordítható világban építünk, bizony, könnyen változik, megingatható.

De tudod, Istenem, amiben megrendíthetetlennek érzem magam, amire nemcsak alapozni merek, hanem falakat építeni is, az a bennem rejlő boldogság. Hisz semmi sem tesz boldogabbá, amikor gyermekem kicsi kezével átkarolja nyakamat. Amikor a házastársam szeretetétől otthonná válik körülöttem a világ. Semmi sem tesz boldogabbá, mint amikor az isteni gondviselésként felbukkanó szereteteim ölelésében elmerülök. Amikor azt érzem, hogy van, aki a tenyerén hordoz, amikor a bennem lakozó lélek leveti magáról páncélját, és feloldódik az igaz barátság valóságában. Boldogság járja át lelkemet, amikor nem kell védekezni, magyarázkodni, menekülni, szabadkozni tettemért vagy döntéseimért, mert úgy szeretnek, ahogy vagyok, amikor úgy fogadnak el, amilyenek te megalkottál.

Bocsásd meg, Istenem, hogy nem mindig találok meg a hála szavait, mert nincsenek szavak, amelyek leírhatnák vagy viszonyozhatnák a megélt boldogságot. De szavak helyett fogadd magát a bennem rejlő boldogságot, mint legnagyobb és legőszintébb köszönetet, amit csak mondani lehet. Mert hiszem és érzem, ott, ahol életre kel az őszinte boldogság, ott már megszületett a hála érzése. Talán szavak nélkül, de te pontosan tudod, Atyám, hogy a boldog lélek hálás lélek. Ez és ilyen a rendíthetetlen országod, amiért hála vagyok.

Ámen.

LÉLEKTÉRKÉP

Empátia a vezetésben

SIMÓ MELINDA

Lassan nálunk is kezd elterjedni: vezető emberek kéri, hogy mi, pszichológusok gyarapítsuk lélektani ismereteiket, önismereti tudásukat.

A felnőtt embereknek nemcsak a mindennapi élet működtetéséhez szükséges rutinjaik alakulnak ki, mint például az, hogy a kocsikulcs a bal zsebben, a kávé két cukorral, hanem a lelki rutinjaik is.

A rutin alapján hatékonyra teszi a szervezést, mert már figyelem igénybe vétele nélkül teszi lehetővé a tevékenységek végrehajtását, de pontosan ugyanannak a tevékenységnek az ugyanolyan végrehajtását. A vezetés azonban egy olyan terület, amelyben kreativitás, újszerű megoldások, egyéni válaszok szükségesek, vagyis egy nagyon rugalmasan működő személyiség a hatékony.

Még a hetvenes években érett meg az a felismerés a vezetőkkel kapcsolatban, hogy a személyiség nagyarányú fejlődésen megy át, és igenis fejleszthető.

Ez a gondolat hozzánk még alig-alig ért el, legtöbbször főleg energiapocsékolásként élük meg személyiségük fejlesztését, és kommunikációs képességeiken, viselkedési differenciáltságukon, befolyásolási hatékonyságukon ritkán és keveset változtatnak.

Kedves Olvasó! Ismerősek a következő mondatok? „Úgysem fog megváltozni!” „Minek mondjam el neki, hiszen semmi sem lesz belőle!” „Főleg, mert eddig kibírtam!” „Minden marad a régiben!”

Ezekkel a mondatokkal a másik emberre tesszük át a felelősség terhét, ám valójában arról szólnak, hogy saját lelki rutinjaink megváltoztatásától félünk, vagy nem szeretnénk foglalkozni velük.

1995-ben Daniel Goleman amerikai pszichológus egy új fogalommal, az érzelmi intelligenciával (EQ) gazdagította a világot. Az Amerikai Nyelvjárási Társaság abban az évben az érzelmi intelligenciát választotta az év leghasznosabb új fogalmának.

Goleman arra jött rá, hogy az élethatékonyságot a kognitív képességekből nem lehet a legjobban előre jelezni, kell még valaminek lennie, amitől egyes emberek jobb teljesítményt nyújtanak. Szerinte rájuk jellemző, hogy fejlettebb az empátiás képességük, több és jobb minőségű baráti kapcsolattal rendelkeznek, ritkábban érzik magukat magányosnak, kevésbé szoronganak, magasabb az önértékelésük, jobb a megküzdési képességük.

Reuven Bar-On izraeli pszichológus az érzelmi intelligencia mérését, meghatározását tanulmányozva, a következőket állapította meg a magas EQ-val ren-

delkező emberekről: személyes képességeikre az önbecsülés, függetlenség, éntudatosság, önmegvalósítás, személyközi képességeire az empátia, társas felelősségtudat, stresszkezelésükre a stressztűrés és az impulzivitáskontroll, hangulatukra az optimizmus és boldogság, alkalmazkodásukra a reziliencia, a problémamegoldás és a valóság pontos észlelése jellemző.

Láthatjuk, hogy Goleman és Bar-On is kulcsfontosságúnak tartja az empátiát.

Carl Rogers amerikai pszichológus nevéhez fűződik az empátia fogalmának, fontosságának felismerése és elterjesztése. Szerinte az empátia: „Bizonyos értelemben azt jelenti, hogy félretesszük az énünket. Ezt csak az teheti meg, aki elég biztos magában ahhoz, hogy tudja, bármi is derüljön ki a másik különös vagy bizarr világáról, nem fogja elveszíteni önmagát, és amikor akarja, kényelmesen vissza tud térni a saját világába.”

Az empátia hozzájárul a másik ember egyediségének megismeréséhez. Erre mi, felnőttek azért sem vagyunk nyitottak, mert a közgondolkodással szembe megy. Ennek ellenére az empátia hátrányairól is keveset beszélünk: nagyon kifárasztja a személyiséget.

Ezzel is magyarázható, hogy azokban a szakmákban, ahol nagy igény lenne az empátiára, gyorsabban jelentkezik a kiégés.

Arra a tanulási folyamatra, amelyet a vezetők és az önmaguk lelki fejlődését célul kitűző emberek meg kellene tegyenek, hogy örömmel és hatékonysággal végezzék feladataikat, biztatóan hathat Rogers *Pillangó* című kis története:

„Egy könyörületes személy, látva hogyan küszködik egy pillangó, hogy kiszabaduljon a bábból, segíteni akart neki. Nagyon gyengéden kitágította a szálat, kialakítva egy kijáratot. A pillangó kiszabadult, kibújt a bábból, bizonytalanul bukdácsolt, de nem tudott repülni. Valamit ez a könyörületes személy nem tudott, és ez az, hogy csak a megszületés, kibújás küszködésén keresztül tudnak annyira megerősödni a szárnyak, hogy repülni lehessen velük. Megrövidített életét a földön töltötte, sosem ismerte meg a szabadságot, sosem élt igazán.”

Együttérző képességünket, empátiánkat úgy tudjuk a legjobban fejleszteni, ha az olvasásba merülünk, ha odafigyelünk embertársainkra. Merjünk empátikusak lenni vezetőként, emberként, a tudomány azt igazolja, hogy eredményes, szárnyaló teljesítmény a jutalom.

Beszámoló a Szejkefürdői Unitárius Találkozóról

Hála Istennek, találkoztunk

SZABÓ ELŐD

• A rád bízott drága kincset őrizd meg – ezzel a Pál apostol által megfogalmazott biztatással hívta egyházunk a 23. alkalommal megszervezett Szejkefürdői Unitárius Találkozóra híveit és a más vallásfelekezetekhez tartozó, velünk rokonszenvező testvéreinket.

Évről évre megerősödik bennünk a bizonyosság, hogy bár emberi hangon szólal meg a hívó szó, de nemcsak emberi akarat gyűjt bennünket össze, hanem isteni szándék ez a találkozás.

Idén is ránk sütött, ránk mosolygott a nap fénye; sok unitárius emberben és közösségben akarattá erősödött a találkozás vágya; mindenki elvégezte a szervezésben rá bízott, felvállalt feladatot, hogy minden készen álljon a zarándokok fogadására; és a közös éneklésben, az elhangzott szavakban, az imádkozásban, az úrvacsora szentségében és a szép találkozás örömeiben megtapasztalhattuk Isten gazdagító és megújító áldását.

Miután a lelkészek felvonultak a színpadra, a hagyományörző huszárok átadták a nemzeti lobogót, jelképesen megnyitva ezáltal a rendezvényt. Közös tiszteltük Istent: zsoltárral, imádsággal, a prófétai üzenet biztatásával, a szeretet erejének és fontosságának hangsúlyozásával. Emlékeztünk a Mesterre, aki örök jelen időben van velünk az úrvacsora szertartása és a szeretetparancsolat mindennapi betartása által. Tanítványokként képzeletbeli körben megálltunk az asztalok körül, hogy a megújulás és a közösséghez való tartozás hitét magunkban és egymásban megerősítsük.

Fejet hajtottunk a példaképként élénk magasló ember emlékműve előtt, s a főhajításban ráébredtünk, hogy milyen távol vagyunk alázatban, elkötelezettségben és szolgálatban tőle, de kimondatlanul is arra

buzdítottuk magunkat, hogy egy-egy lépést tegyünk felé, nemcsak a székely kapuk mentén, de a mindennapi életút, szolgálat terén is.

Volt helyük a gyermekeknek, ahol az üzenet az ő hangjukon szólalt meg; bemutatkoztak a szervező gyülekezetek történelmükkel, jelenükkel, s lüktető, élni akaró közösségekről valló fényképekkel; asszonyaink a nőszövetségi szolgálat szemet és lelket gyönyörködtető világát mutatták be; a léleknek is volt kuckója, ahol megpihenhetett, termékeny csendre találhatott; megnyíltak az Erdély városait, történelmi jelentőségű, művészeti értékű helyszíneit bemutató kiállítás kapui.

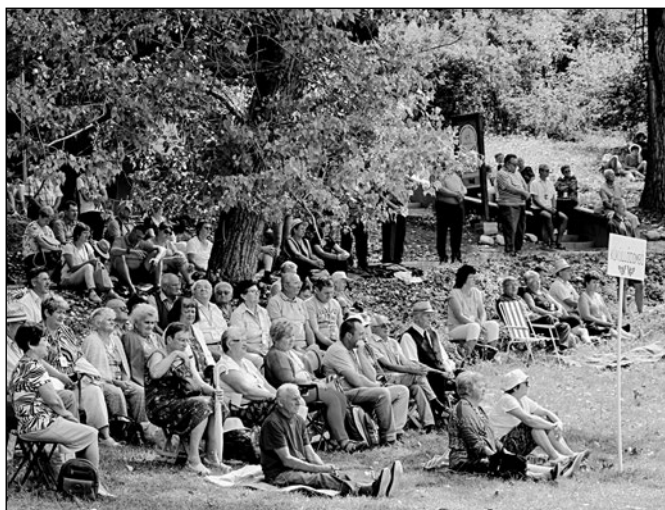
Azután felbomlott a rendezett sor, a fegyelmezett gyülekezet, de helyét nem a rendetlenség, a káosz vette át, hanem a barátságok, az ölelések, a kézfogások, az érdeklődően egymás felé forduló arcok szeretet-elvei kezdett uralkodni. Tápláltuk a testet, de tápláltuk a lelket is, s nem az étel illatát és ízét, hanem az örömteli találkozások hangulatát, ízét és illatát raktároztuk legféltettebb kincseink közé.

És hazaindultunk. Vittük magunkkal az örömet, a biztatást, a reménységet, a lélek vásárfiát, hogy osztozzunk benne családjunk és a közösségünk otthon maradt tagjaival. Akkor volt igazán áldott ez a nap, ha arcunkon és lelkünkön sugárzik majd sokáig a megerősödött hit és a szeretet megújult ereje, mert akkor nemcsak mi, hanem azok is örvendezni fognak, akik ezt a sugárzást rajtuk megérik, általunk megtapasztalják.

Egy nevet sem akartam említeni. Egyrészt azért, mert így nem is felejtethet ki senkit a felsorolásból, másrészt pedig azért, mert hiszem, hogy mindenki, aki ott volt a találkozón, ugyanolyan fontos és értékes része volt az áldott együttlét egészének. Ráadásul azt is éreztem: ma nem kell emberé legyen a dicséret, hanem inkább Istennek kell hálát mondjunk!

Nem eget rengető, az újdonság meghökkenítő csodáját tapasztaltuk meg, de nem hiszem, hogy ilyesmire vágytunk volna. Azt kaptuk, amit vártunk, amit kapni szoktunk: megszokott otthonosságot, biztonságos természeti és emberi környezetet, ismerősen hangzó üzeneteket. Mindez azonban nem unalom okozta csalódást eredményezett, hanem olyan áldott állandóságot, mint a szülői szeretet, mint az otthoni kenyér, mint a miatyánk szavai, mint a szülőföld tájai.

Isten neve legyen áldott 2022 augusztusának második szombatjéért!

Mikó Imre dedikációja *Petőfi Erdélyben* című (képes)könyvemben

KÁLNOKI KIS TAMÁS

• Éppen Szent-Iványi Sándor leveleit jegyzeteltem, és azon gondolkodtam, hogy a sok ismeretlen amerikai és ismert(ebb) magyar személy(név) között kell-e Petőfi Sándoréhoz életrajzi magyarázó jegyzetet készítenem, hiszen nincs olyan (írástudó) magyar ezen a világon, aki ne tudná, hogy ő ki volt. Aztán mégis úgy döntöttem, hogy születése és halála helyét és idejét, meg azt, hogy költő, és az 1848-as forradalom márciusi ifjainak legnagyobbika, azért rögzítem, mint biográfiaja sarokpontjait. Nagysága és közismertsége ellenére ez azért mégiscsak szükséges, elemi követelmény.

Ekkor tudatosult bennem, ma-holnap kétszáz éve lesz annak, hogy a lángelkű költőóriás 1823. január 1-jén megszületett Kiskőrösön. A budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum pedig már javában készül az évforduló méltó megünneplésére. Ugyanakkor emlékezetembe idéződött az is, hogy egy fél évszázaddal ezelőtt, amikor a 150. évfordulót ünnepelte az ország [ti. Magyarország – szerk. megj.] és az összmagyarság, milyen páratlan szerencse ért: részese lehettem, megcsodálhattam, érinthettem, kezembe vehettem és tanulmányozhattam, féltve óvhattam sok-sok olyan iratot, levelet, levéltári dokumentumot, amelyeket Petőfi Sándor tartott a kezében, írt tele másokéval össze nem téveszthető kalligráfiával. E dokumentumok az életére, életművére vonatkoztak, és ilyenképpen róla szóltak. Mert munkahelyem, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (akkor még csak Magyar Országos Levéltár) sem akart kimaradni a korabeli dokumentumokat őrző és az ünnepi megemlékezésekben részes intézmények sorából (nem nélkülözve főhatósága szervező/irányító tevékenységét). Mint a mindenkori elképzelések, tervek kivitelezője, megvalósítója elkészítette a levéltárak és a maga Petőfi Sándor-emléke előtt tisztelgő mikrofilm-publikációját. Abban az időben egyedül ez a levéltári intézmény volt technikailag felkészült, képes erre. Ennek sokszorosított formában közreadott segédlete Kiss Dezső összeállításában a *Jegyzék a Petőfi Sándortól származó, rá vonatkozó, vagy vele kapcsolatos levéltári iratokról és kéziratokról [Budapest, 1973]* címet kapta.

A felvételezést jókora munka előzte meg. A feljebbvalók parancsszavával ugyanis meg kellett és lehetett nyugtatni az iratokat őrző gyűjteményeket, hogy bizonyos időre kölcsönözzék ki a Petőfi-relikviáikat a Magyar Országos Levéltárnak, s közben legyenek úrrá félelmeiken, szorongásaikon az amúgy csendesen elfektetett iratok esetleges elkallódása vagy vala-

milyen károsodása miatt. Mert, mint köztudott, a levéltárak (nem csak átvitt értelemben, de a szó szoros értelmében ugyancsak és igazán) még a fénytől is óvták, óvják az őrizetükre bízottakat. Az iratok munkaszobám nagy vasszekrényében letek átmeneti „szállásra”, amíg mikrofilmre vételük és az elkészült, előhívott filmkockák, -tekercsek minőségellenőrzése megtörtént. Ezután kerültek vissza eredeti őrzési helyükre sok esetben úgy, hogy az értük felelősséggel tartozó levéltáros és/vagy levéltárvezető hozta-vitte őket személyesen. Kameranegatívját e mikrofilm-kollekciónak az intézmény filmtára bizonyára gondosan megőrizte. Jelentős értéket képvisel. Róla készültek a megvásárolható (pozitív) filmmásolatok (valójában ez a mikrofilm-publikáció). A kapcsolatos eseményeknek azonban itt még nincs vége.

Levéltárosi munkám során ebben az időben ismerkedtem meg dr. Kovássy Zoltán ügyvéddel, aki család-, hely- és ügyvédtörténeti kutatásokat végzett az országos levéltárban. Addig beszélgettünk szakmai kérdésekről, amíg közben – ilyesmi előfordul –, összebarátkoztunk. Zoltánnak említettem, hogy családi ügyben rövidesen Kolozsvárra utazom. Kapott az alkalmon, s megkért, vigyem magammal Petőfiről szóló írását (*Petőfi-emlékek 1849-ből*) és a *Korunk* c. folyóiratnak ajánljam fel nevében közlésre. (Megjelent a *Korunk* 1974. évi 7. számának 857–861. oldalain.) Még az is lehet, hogy abban állapotunk meg, hogy az írással majd Mikó Imrét keresem meg. (De erre ötven év távlatából azért megesküdni nem mernék.) Holott megérkezve a kincses városba, ezt tettem.

Így történt. Egészen pontosan úgy, hogy szokásomhoz híven, tisztelgő látogatást tettem egykori professzoromnál, dr. Kovács Lajos püspök úrnál (magánérintkezésben Lajos bátyámnál), ez alkalommal a hivatalában, az Unitárius Kollégium épületében. Beszélgetés közben említettem neki, hogy dr. Kovássy Zoltán írását hoztam magammal, és mi a szándékom vele. Erre felvette a telefonkagylót, tárcsázott, és át-szólt Mikó Imrének a Kriterion Könyvkiadó kolozsvári fiókszerkesztőségébe.

Szó szerint ezt mondta:

– Szervusz, Imre! Itt van nálam Kálnoki Kis Tamás, és hozott nektek valamit Budapestről. Átmehet vele hozzád?

– Máris jöhet, itt vagyok. Várom – tolmácsolta a püspök úr a barátságos, halk szavú főgondnok szavait.

Mikó Imre szeretettel fogadott. Kérdezett Kovássy Zoltánról, beleolvastott a kéziratba, és gondolkodás

nélkül megígérte, hogy eljár megjelentetése érdekében. Ami – valljuk be – nagy dolog volt. Zoltán ügyvédi lényeglátással és aprólékos precizitással dolgozta fel családjá szabadságharcos, máramarosi emlékeit, kitekintve a Petőfi-összefüggésekre. Szerényen. Mert így fogalmazott: „Ezekkel az – eddig feltárt – adatokkal lezárul az a kör, melyen belül döntenünk kell a »második« Petőfi–Woroniecki-találkozásról. A hagyományok krónikásaként a döntés jogát magamnak nem igényelhetem. Abban a reményben adom át a nyilvánosságnak e családi emlékeket és saját kutatásom eredményeit, hogy ezek, ha szerény mértékben is, kiegészítik és teljesebbé teszik Petőfi Sándor életútjának s egyúttal az 1848–1849-es forradalomnak és szabadságharcnak a történetét.”

Beszélgetésünk során szóba került a Petőfi-évforduló, meg fent leírt és ezzel összefüggő levéltári munkám, amelyre vendéglátóm érzékelhetően kíváncsi volt. Igyekeztem választ adni minden kérdésére. A teljes beszélgetést minden részletében felidézni fél évszázad távlatából már természetesen nem tudom. Lehetetlen. Egyébként – sajnos – nem sokszor találkoztam Mikó Imrével. Kolozsvári diákéveim alatt, amikor lehetőségem le(hete)tt volna rá, hallgattak felőle. Kérdés: kit és mitől féltettek: őt tőlem, engem tőle, vagy mindkettőnket egymástól az akkori időkben?

Egyszer Budapesten, a Várban, a Kapisztrán tér sarkán futottam össze vele délidőben, munkahelyem közvetlen közelében. Nem hozzánk jött.

– A Történettudományi Intézetben jártam – mondta.

Benczédi László (Rákospalota, 1929 – Budapest, 1986) történész-levéltárosnál, az MTA Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársánál lehetett. Két ismert erdélyi, székes családnevet viselő unitárius kiválóság találkozásán ki lepődne meg, ha nem tudná Stefano Bottonitól, hogy Mikó Imrének volt egy másik arca, másik élete is? (Lásd: Népszolgálat mint politikai játszma. Mikó Imre és a román állambiztonság 1948–1971: Egy rendhagyó életút rejtett dimenziói. In: *Népszolgálat. A közösségi elkötelezettség alakváltozatai a magyar kisebbségek történetében*, szerk. Bárdi Nándor, Filep Tamás Gusztáv, Lőrincz D. József, Kalligram Kiadó, Pozsony, 2015, 187–231.)

Ma már tudjuk: a rendszerrel szembeni bármimemű (akár vizionált, nem valós) ellenállás letörésének félelmetes erőszakhullámai időről időre átcsaptak a feje fölé. Ő ilyenkor minden erejét összeszedte, hogy a felszínen maradjon, levegőhöz jusson. Célja az volt, hogy a börtönt elkerülje, és túlélje az életveszélyes helyzeteket. Ami csak rettenetes kompromisszumok árán sikerül(het)ett neki. Közben mégis legyőzték. Akárcsak sorstársait. Cselekedetei(k) felett ma-

napság szörnyülködik az utókor és ítélkezik. Nem látja, hogy nagyapái/apái (vélt/konstruált/valós) vétkeivel most az ő megalázása folytatódik. Sikeresen.

Néha eszembe jut fia, Lőrinc (Mikó Lőrinc, Kolozsvár, 1951 – uo., 2015) közgazdász, jogász, az unitárius egyház tanácsosa, akivel kapcsolatban olvastam valahol, hogy hivatali kötelességeinek egyike a román állami ünnepek köszöntése, dicsőítése volt a *Keresztény Magvető* hasábjain (*Vezércikk*). Kegyetlen „kitüntetés”.

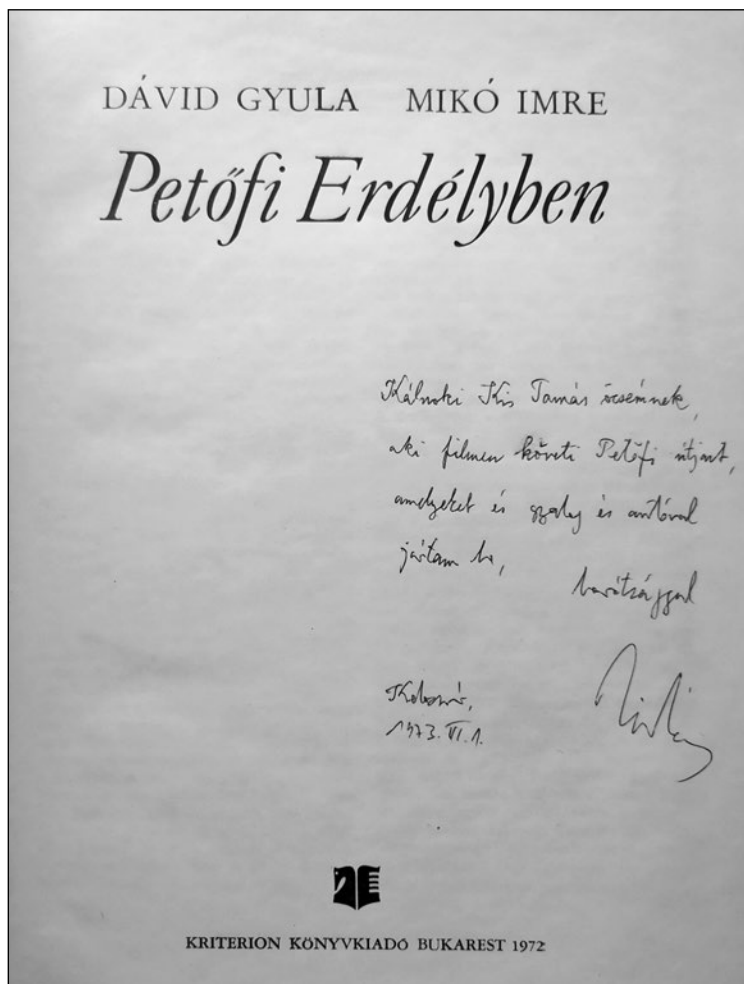
Találkozásunk végeztével ajándékozott meg a kisebbségvédő jogász, szak- és szépíró, egyházi főgondnok az alábbi dedikációval:

„Kálnoki Kis Tamás öcsémnek, aki filmen követi Petőfi útjait, amelyeket én gyalog és autóval jártam be, barátsággal Mikó Imre Kolozsvár, 1973. VI. 1.”

Ha olvasom, ma sem mondhatok mást, mint amit 1973. június 1-jén mondtam neki, amikor a könyvet kezembe adta, és írására pillantottam:

– Imre bátyám, köszönöm.

Mindezeket emlékeztetve a költő születésének közelgő kétszázadik évfordulójára, emlékezve Mikó Imrere, Dávid Gyulával közösen írt *Petőfi Erdélyben* c. sikerkönyvükre (amelynek egyik érdekessége, hogy Páskándi Géza szerkesztette), benne a szóban forgó bejegyzésre és dr. Kovássy Zoltán ügyvédre (aki éppen száz évvel ezelőtt született) jegyeztem le.

TUDDAD-E?

Hamvába holt nyomda

| KOVÁCS SÁNDOR

• Közismert, hogy Heltai Gáspár 16. századi vállalkozását követően az unitáriusoknak nem volt nyomdájuk, és csak a 17–18. század fordulóján nyílt lehetőségük arra, hogy tipográfiát vásároljanak, ez volt az ún. Kmita- vagy Lengyel Andrásné-féle nyomda, amely egy szűk évtizedig, 1696–1704 között működött Kolozsvárott. Kellékeit a Rákóczi-szabadságharc idején a főtéri templom sekrestyéjében tárolták, majd 1716-ban a katolikus restauráció jegyében a templommal együtt ezt is lefoglalták és elvették. Az unitárius egyháznak egy rövid, 1997-től 2010 márciusáig tartó, dr. Gellérd Juditnak és férjének köszönhető nyomdavasárlást leszámítva nem volt nyomdája. Rövid írásomban egy kudarcba fulladt, de nyomda- és művelődéstörténetileg figyelemre méltó 19. századi nyomdaalapítási kísérletet ismertetek.

Száztíz éve, 1812 júliusában, Lázár István halála után a ravai püspökválasztó zsinaton az unitárius atyafiak voksukat a belső megújulás képviselőjére, a jeles teológusra és filozófusra, Körmöczy Jánosra adták.

Az új püspök iránti bizalmat kihasználva a Kazinczyval is levelező, de műfordítóként is számon tartott Kozma Gergely (1774–1849) szentgericei pap 1812 decemberében a szabédi parciálison előrukkolt egy „könyvnyomtató műhely” felállításának tervével. A történetet a fennmaradt levélváltásokból ekként rekonstruálhatjuk. Kozma a konzisztóriumhoz címzett levélében pontosan megindokolta, hogy miért van szüksége az unitárius státusnak a nyomdára: azért, hogy a felekezet nagyjainak kéziratban maradt műveit, a „szimbolikus” könyveket kiadhassák. A teológiai művek mellett a házasság körüli eljárásokat és egyházi törvényeket összefoglaló kéziratot, illetve Agh István *Ágendája* kiadatását tartotta fontosnak. Legalább ekkora jelentőséget tulajdonított a professzorok jegyzetei kiadásának, hogy megkímélje a diákok szűk idejét a *prælektiók* és *manuálisok* örökös írogatásának súlyos terhétől.

A státus tipográfiájának költségeit tervezete szerint a belső rend – papok és iskolamesterek – lett volna hivatott előteremteni, és pedig úgy, hogy a háború befejezése után két vagy három jó termésű esztendőben önként megajánlott összeggel járult volna hozzá a költségekhez. A hiányzó összeget a felekezet mecénáitól remélte megszerezni. A frissen választott püspök örömmel karolta fel a javaslatot. 1814-ben mármár megvalósult a tipográfia felállítása, ugyanis Döbrentei Gábor az *Erdélyi Magyar Múzeum* első köte-

tének kinyomtatása után eladta saját Pesten öntött „igen fájin új betűit”. A püspök az erdélyi származású, Bécsben és Budán is dolgozó fametsző, rézmetsző és betűmetsző Bikfalvi Falka Sámuel tanácsára hallgatva, 1200 rhénes forintért megvásárolta egyházának Döbrentei Gábor 6 mázsa 18 fontot kitevő betűkészletét. A sajtó felállítása mintegy 3000 forintba került volna, s a püspök eltökélt szándéka volt, hogy mielőtt „az a gyászos század, mely dicsőséges templomunktól, typográphiánktól erőhatalommal megfosztatott vala, lefolyna”, új temploma és nyomdája is legyen a közösségnek. 1814 decemberében biztatólag írta Kozma Gergelynek: „Én azon leszek, hogy az 1815. évben sajtónk meginduljon.” A közeli „megindulás” reményében a kollégium egyik szobájában raktározták el a megvásárolt betűket, a vállalkozáshoz azonban meg kellett szerezni a Gubernium engedélyét is, ez pedig teljesíthetetlen feladatnak bizonyult. 1815 első felében folyamodtak először engedélyért. A Gubernium 1815. március 30-án az 1773. október 23-án kiadott királyi rendelésre hivatkozva elutasította a kérést. A konzisztórium a végzésbe nem nyugodott bele, május 20-án újabb feliratban kérte, hogy a többi felekezethez hasonlóan, a jogegyenlőség jegyében az unitáriusok is tarthassanak fenn nyomdát. A Gubernium 1816. május 30-án kelt 2025. sz. rendeletében újfent az 1773-ban kiadott dekrétumra hivatkozott, és a konzisztóriumot annak betartására utasította. Ugyanebben az évben a püspök még egyszer megpróbálta megszerezni az engedélyt. Az ügy az 1817. december 2-án kelt 4154. sz. guberniumi rendelettel jutott nyugvópontra. Az engedélyt nem adták meg, pedig a Jára vizén már a felépítendő papírmalomnak is helyet találtak.

Az unitárius kollégium szobájában – amelyet aztán „typographia” néven emlegetett az ifjúság – még jó ideig őrizték Döbrentei betűit, mígnem eladták azokat. A nyomda ügye 1848-ban került ismét napirendre, de a forradalmi mozgolódások miatt a tervezés Csipkerózsika-álomba szenderült, hogy aztán néhány nyomdavasárlási javaslat csókjától a 20. században fel-fel ébredjen egy-egy hangzatos újság cikk erejéig. Tóth György jogász 1918-ban máig ható érvényességgel fogalmazta meg az unitárius nyomdáról alkotott véleményét: „Jelszónak tetszetős, valóságnak ábránd. A mai nyomdai üzemek felszerelése teljesen kizárja, hogy a mi kicsiny egyházunk önálló nyomdát tudjon felállítani. Egy nyomda vagy igen jó üzlet személyes vezetés mellett, vagy nagy luxus reáfizetéssel. Na-

gyon jó volna, ha a nyomdát unitárius könyvnyomtatási célból olcsó árban igénybe vehetnők, de annyi nyomtatni valónk csakugyan nincs, hogy ezért saját költségünkön nyomdát tartsunk. A mezőgazdaság vezetése egyszerűbb feladat, s ez is nagyon nyikorogva megy. Hát még a nyomda mennyire nyikorogna! A jelszó alatt elérhető célból igyekezzünk legalább annyit valóra váltani, hogy a főtanácsi bizottság által

létesített nyomdai alapot növeljük minél nagyobbra, és a kamatból támogassuk a haszonnal nem járó értékes munkák kiadását. A Báthori István által elvett fejedelmi nyomda helyett igyekezzünk fejedelmi bőkezűséggel támogatni a fontosabb kiadványokat, s ekkor közelebb járunk a célhoz.”

Bárcsak fejedelmi bőkezűséggel tudná támogatni közösségünk a fontosabb kiadványokat!

Unitárius látnivalók a szentendrei skanzenben II.

Nyárádgálfalvi templom (Maros megye)

A legmodernebb eszközökkel – arcfelismerő játékkal és fényinstallációval – várja a látogatókat a skanzen unitárius temploma.

Az erdélyi falu központi épületének unitárius templomot választott a skanzen. Az unitárius az egyetlen magyar alapítású vallás, amely a 16. századi Erdélyben született meg. Az 1568. évi tordai országgyűlésen Európában elsőként foglalták törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadságot. Ezen törvény miatt szokás Erdélyt a vallási sokszínűség és türelem földjének tekinteni. Ennek ellenpólusaként jelennek meg ezen a helyszínen a Ceaușescu-diktatúra település- és népességrendezési terve által veszélyeztetett magyar falu világának mementói. A templomtér érzelmekre ható installációja megidézi a történeteket, és egyben emléket állít ezeknek.

A templom terében kézzelfoghatóvá válik az unitárius templomok berendezésének puritán egyszerűsége, megcsodálhatjuk a szószék és úrasztala mellett a templom fő díszét, a szószékkoronát. Az épület két bejárata közül a nők a torony alatti kaput használták, a férfiak a déli oldal portikusán keresztül léptek a templomba. A skanzen nyárádgálfalvi templomában arcfelismerő segíti, hogy a belépők elfoglalhassák a szokásrend szerinti helyüket.

Tordátfalvi iskola (Hargita megye)

Az iskolaépület az Eötvös-féle népoktatási törvény nyomán épült népiskolátípust reprezentálja.

Gönczy Pál *Népiskolai épülettervek* című munkája fogalmazta meg a falusi iskola épületével szembeni elvárásokat. A gyerekek létszámához mérten javasolta, hogy mekkora tanoda létesüljön egy településen, világos tantermeket szorgalmazott, és fontosnak tar-

totta árnyékszékek elhelyezését is. Az 1890-es évek elején épített tordátfalvai iskolaépületben 1920-tól (amikor a román állam lefoglalta az iskolák egy részét) 1937-ig unitárius egyházi iskola működött.

A tordátfalvi iskola enteriőrje az 1920 és 1944 közötti időszakot öleli fel. A múzeum a határon túlra kerülő iskola megépítésével hangsúlyosan jeleníti meg az anyanyelvi oktatás fontosságát a magyar identitás megőrzésében. Az iskola szertárának installációja a tanító személyének fontosságát emeli ki a tanulók oktatásában.

Kiskedei kultúrház (Hargita megye)

A *János vitéz* c. előadás díszlete és az unitárius nőszövetség által készített vándorabrosz terítőinek geometrikus mintái határozzák meg a skanzen kultúrházának belső terét. Az unitárius közösségi életet a falusi színjátszás és az unitárius nőszövetség munkáján keresztül mutatja be a múzeum.

A másolatban megépülő kiskedei kultúrház épületét eredetileg is kultúrház céljára építették az első világháború után. A 100 m²-es épületbelső különlegessége a kultúrház utolsó megmaradt díszlete, amely az 1948-as János vitéz-előadáshoz készült. A kiskedei

kultúrház előadások helyszíne lesz a skanzenben, de a nézőtér kiállítása az unitárius közösségi életet is közel hozza. Fényképek, személyes történetek és egyleti tárgyak segítségével szemlélteti a múzeum a 19. századi alapokra épülő és a rendszerváltoztatás után újjáéledő Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet és az Unitárius Nők Országos Szövetsége tevékenységét.

Hosszúfalusi porta (Brassó megye)

A hosszúfalusi házban a mobilitás hatására megváltozott életmódot, a városi és falusi kultúra egymásra gyakorolt hatását a lakberendezésen keresztül mutatja be a múzeum.

A *Mobilitás* c. kiállítás központi szekérmotívuma jelzi, hogy a hétfalusi férfiak a vasút kiépítéséig (1878) szekerezésből éltek: brassói kézművesek termékeit fuvarozták az akkor külföldnek számító Bukarestbe. A tárlat az asszimiláció veszélyeire is felhívja a figyelmet.

Szászújfalusi szász porta (Szeben megye)

Az Erdély-épületegyüttes legnagyobb falusi portája annak az erdélyi szász kultúrának sokszínűségét és gazdagságát tárja a látogatók elé, amely az évszázadok során fontos szerepet töltött be Erdély gazdasági, társadalmi, kulturális és egyházi életében.

A nagyház kiállítása az erdélyi szászok történetének bemutatásával indul. Itt ismerhetjük meg az erdélyi szászok közösségi életét, sajátos társadalmi intézményrendszerét, az egymást kölcsönösen segítő szomszédok hálózatát (Nachbarschaft). Bepillantást nyerhetünk a szász kézművességbe, és képet kaphatunk a szokásokról és ünnepekről. Rávilágít a múzeum az interetnikus hatásokra, a különbözőségekre és hasonlóságokra, amelyek az Erdélyben együtt élő nemzetiségeket jellemezték.

A szászújfalusi ház kiállításában megjelenik a 20. századi történelemnek egy Magyarországon kevésbé ismert drámai folyamata is, amelynek hatására Erdély etnikai struktúrájából a kilencvenes évekre lényegében eltűntek a szász közösségek. Az Emlékezet Házában bemutatott interjúk történetei egyaránt szólnak a szászág mai életéről, a szász identitás kérdéséről és annak megélési lehetőségeiről.

Homoródalmási porta (Hargita megye)

A házat homoródalmási festett bútorokkal rendezte be a múzeum, ahol a látogatók a vetített installáció segítségével maguk is kipróbálhatják a bútorfestést.

A Kis-Homoród völgyében fekvő Homoródalmás a székelység egyik jómódú településének számított a

19. század végén, életére és tárgyi kultúrájára hatással volt a Szászföld közelsége. A szász építkezés hatását mutatja a ház kőfalazata, az utcafronti ablakok közti sgrafittodíszítés és a telket az utcától elválasztó kőkerítés.

A homoródalmási ház múzeumi bemutatásának ideje a 19–20. század fordulója, amikor virágzó bútorfestő központ működött a faluban. A házat a Balázs Pál és fia által készített festett bútorokkal és 19. század végi tárgyakkal rendezte be a múzeum. A ruhaneműk tárolására is szolgáló padládák, a kamarásasztal, a fogasok és a festett díszű vetett ággy a reprezentáció terét képezték, a cserepes környéke pedig a főzés, a munka világa volt. A szoba érdekessége a kőfalban kialakított, díszesen festett téka, amelyben egyrészt élelmet tároltak, másrészt kisebb, értékes tárgyakat őriztek.

A kiállításban a látogatók megismerhetik a festett tárgyak eredetét, funkcióját, készítésük és restaurálásuk fortélyait. A szomszédos helyiség vetített interaktív installációjának segítségével pedig maguk is kifesthetnek egy ládát.

Balavásári porta (Maros megye)

A balavásári porta a Kis-Küküllő mente építészetét, életmódját, gazdag textilkultúráját, a jellegzetes kukoricatermesztést és az erdélyi puliszka gasztronómiában elfoglalt helyét mutatja be.

Csíkszentsimoni porta (Hargita megye)

Az Erdély-épületegyüttes legrégebbi épülete a csíki népszokásokkal és ünnepekkel ismerteti meg a látogatókat. Ezen a portán jelenik meg a székely identitás meghatározó eleme, a székely kapu is.

A Csíkszentsimonból származó épület 1829-ben épült. A boronafalú, archaikus szerkezetű ház egyik jellegzetessége magas fedele, amit azért alkalmaztak, mert a meredek tetőn kevésbé állt meg a hó.

A csíki házat 19. századi festett bútorok és textilek másolataival rendezte be a múzeum, így a látogatók kipróbálhatják azokat. A lakóház a Járó Idő Háza lesz, ahol a hétköznapi idejéből kiemelkedő legfontosabb egyházi, nemzeti és családi ünnepeket mutatja be a múzeum.

A portára egy székely kapun keresztül térhetnek be az érdeklődők, amely egy 1777-ben Csíkszentsimonban álló galambdúcos kapu rekonstrukciójaként készült el a múzeumban. Az eredetileg a tulajdonosok társadalmi rangját, vagyoni helyzetét jelző kapuk a 20. század folyamán váltak a nemzeti identitás és összetartozás kifejezőivé.

A SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM SAJTÓOSZTÁLYA

TANÍTVÁNYOK

Lajos bácsi

BARTHA ALPÁR

A portréfotót az istentisztelet után elkészítettük. Estefelére egyeztük a beszélgetést. Megszokott délutáni tevékenységeit, a kertet és a kis műhelyt ellátta aktív jelenlétével. Szeretettel és süteménnyel várnak feleségével, mint mindig. A lexikonokkal teljes könyvespolc árnyékába foglalunk helyet. Jó Sztolyka Lajossal beszélgetni, mert mindig van jó szava mindenkire. Kezdjük hát.

• Meséljen élettörténetéről!

1937. április 4-én születtem Árkoson. Édesapám ács volt, édesanyám gyári munkás. Gyermekkoromat bátyámmal osztottam meg. Áldott, szép időszak volt az életemben. Édesapám szigorú, de egyben meleg lelkű ember volt. Édesanyám hamar megtanított: Fiam, amíg az elsőt harangozzák, addig az ágyra ki kell tenni a vasárnapi ruhát, fürdés, majd a második harangszónál indulás a templomba. Megtörtént, hogy a társakkal egy kicsit beszélgettünk a kapu előtt, s nem értem volna el az unitárius templomba, de a református mellett laktunk, s azon az istentiszteleten ott imádkoztam. Életre szóló élmény volt a konfirmálásom Darkó tiszteletes idejében, amely alkalommal én mondtam a bevezető imát és Darkó Mari, a pap lánya a befejezőt.

Ifjúkoromban kebelbarátom, Kisgyörgy Zoltán biztatott: Gyere, Laji, menjünk a Mikóba. Mondom: hát ott mit kell csinálni? – Felvételizni, majd keményen tanulni – válaszolta. Elmondtam édesapámnak is a tervet, de a válasz a szabóinasság volt. Elhallgattam, de közben megsúgtam édesanyámnak. A felvételi után már csak a szalmazsákot kellett megtölteni, mert akkoriban mindenki az internátusban lakott. Ott laktunk a 42-es szobában, legalább ötvenen.

Elvégeztem a XI. osztályt, érettségiztem. Az egyetemre csak ritkán mertem gondolni. – Gyere dolgozni a textilgyárba, aztán meglátjuk, mi lesz – hívott édesanyám. Keveset voltam a festőbe, hamar átvittek az irodába, a bérelszámolóba. Ott voltam két-három évet. Utána katonaság. Miután leszereltem, megismerkedtem leendő feleségemmel, aki tanár volt, s arra biztatott, hogy én is tanítsak. Kálnokon kezdtem a tanítást, majd együtt oktattunk Árkoson.

Közben feleségemmel beiratkoztunk a hároméves pedagógiai főiskolára, Marosvásárhelyre. Harmad-

évesek voltunk, amikor feleségem szülőfalujában, Kőkösön Beder igazgató nyugdíjba ment, s a nejemet nevezték ki utódjául. Én is átkerültem a Gábor Áron-iskolába. Közben nevelő voltam Sepsiszentgyörgyön, a Mikó-bentlakásban, sok diákkal ma is tartom a kapcsolatot.

Egy tavaszi vakációban a megyei titkár kinevezett a kökői néptanács elnökének. Hiába reklamáltam, a bizottság kacagott. Nem volt apelláta. Kezdődött egy új életszakasz, a tisztviselői tevékenység. Ez átívelt a rendszerváltáson, a kilencvenes évek elején polgármesternek választottak.

Feleségemmel hatvan éve vagyunk házасok, eddig még nem bántam meg, hogy összekötöttük életünket, ezután nem tudom, mi lesz. (Közben mosolyog.) Fiam és lányom unokákkal ajándékoztak meg. Hálás vagyok a családomért.

• Mit jelent ön számára az unitárius egyház?

Ebben a hitben nőtem fel, erről tettem tanúbizonyságot. Gyermek- és fiatal-

koromban nagyon közel voltam az egyházi közösséghez, gyakran jártam templomba. A kommunizmus idején sok minden megnehezedett. A külső forma belső megéléssé változott. Amikor bátyám esküvőjére násznagyként elmentünk feleségemmel, valaki feljelentett, aminek hatására a pártbizottság mindenképpen ki akarta feleségemet rekumolni a tanügyből. Aztán elcsitult az ügy. A családi szertartásokat, fiam és lányom keresztelőjét, illetve konfirmációját úgy oldottuk meg, hogy ameddig Árkoson laktunk, Kőkösre jöttünk a templomba, s amikor már Kőkösön éltünk, Árkosra mentünk vissza. A változás után kezdtünk újra rendszeresen templomba járni.

Baráti viszony fűzött lelkéseimhez. Egy alkalommal Székely tiszteletes azzal keresett meg, hogy a lelkeszi lakás melletti épületet imateremmé kellene ala-

kítani. Mondtam, rendben van. Majd jött a bökkenő, nincs pénz és szakember. Megoldottuk. Néhány nap alatt lett pénz és mester is, akikhez vagy tizenöt közmunkás csatlakozott, s két egész nap alatt elkészítettük az imatermet pirosban.

Nyugdíjazásom után keblitanácsos, majd egyház-közszégi jegyző lettem.

• Milyen értékek vezérelték az életében?

Az ember gondolkodó lény. Mindig onnan indultak gondolataim, hogy hogyan, mivel tudok segíteni az embereken. Próbáltam jó példát mutatni, mindig kerestem az alkalmat, hogy adni tudjak, jó szóval építsek. Számomra kiemelkedő érték az emberközelség, barátság. Próbáltam a jézusi mondást megélni: ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel.

• Miért érezte, hogy cselekvő tagja kell legyen a közösségnek?

Mindenekelőtt, mindig közösségben éltem és gondolkodtam. A tanügyben, a néptanácsnál, majd az egyházközszégnél azért dolgoztam, hogy legyen valódi közösség, összetartó erő. Mindig éreztem, hogy ez állandó odafigyelést és munkát igényel. Folyamatosan kellett érte tenni, amit sosem teherként, hanem szolgálatként éltem meg. Így alakult meg Kökösen az első önkéntes tűzoltócsapat.

Sok mindent megvalósítottunk. Nagy közösségi erő volt a közmunkában. Emlékszem, Nagy Béla bácsi volt a gondnok, vállára lapátot vett, s ameddig a falun keresztül lesétált a templomig, bekiáltott a kapukon, s egész csapattal érkeztek meg az egyházhoz. Így ment a szervezés.

Az embernek lehetősége van otthon maradni. Kimaradni a közösségi élményből. Azt érzem, hogy amióta lehetőség van a képernyős istentiszteletekre, többen ezt választják. Vagy még ezt sem. Azért valahogy úgy van, hogy az otthoni reggeli és esti imádság fontossága mellett egészen más a személyes, istenházában eltöltött istentisztelet. Ott valóban részese tudsz lenni a liturgikus törtéetésnek.

• Mit jelent ön számára a vasárnapi istentisztelet?

Számomra akkor van egy hétnek vége, akkor tudok igazán hálát adni, amikor jön a vasárnap, lelkemet hívja a harangszó, testemnek van ereje öltözni s menni. Tulajdonképpen imádkozni több helyen lehet, de az évszázados hajléknál biztosabb, erősebb és nyugtatóbb hely nincs.

Vegyes házasságban élünk a nejemmel. Együtt öltözünk, indulunk, ő marad a református templomban, én megyek az unitáriusba. Az ebédnél megbeszéljük a prédikációkat. Nemcsak a családban, de a faluban is jól működik az ökumenia. Szépen összehangolva, sok közös alkalommal. Mindannyian egy Istenhez imádkozunk.

• Hogyan értékeli az egyház jelenét?

Azt tapasztalom, tisztelet a még nagyszámú kivételnek, hogy egyre inkább Nyugatról jövő, posztkeresztény értékeket valló társadalmi értékrend kezd eluralkodni. A Nyugat pedig lassan-lassan kipucolja a vallást, helyébe anyagi értékeket ültet. Az ember hajlamos felülni ennek a trendnek. Látok egy elég erőteljes eltávolodást az egyháztól, főleg a fiatalok és a középnemzedék részéről. A jelen kihívása, hogy az egyre gyérebb utánpótlás mellett a templomot és a közösségi tereket újra megtöltse élettel.

• Miben látná a megoldást, a jövőt?

Együttlétek, találkozások erősítik a közösségi tudatot. Egyházi ünnepek, rendezvények, kiegészítve kulturális tevékenységekkel. Helyi amatőr szintársulatok, néptáncsoportok, fúvós- és vonószenekear kellene legyen azért, hogy összetartsa és közösségbe vonzza a falu embereit. Minél többet találkozik ember az emberrel, minél több a közös élmény, annál erősebb a közösségi tudat.

• Hogyan tudná összefoglalni élete eddigi tanulságait? Mi a legfontosabb a földi létben?

Szeretet. Szeretet nélkül nincs semmi. Az emberek szeressék egymást és Istent. Nem számít az anyanyelv, a bőrszín, a vallás, csak a cselekvő szeretet folyamatos megélése.

• Zárszóként mit üzenne a Közlöny olvasóinak?

A tanulás minden korban szükséges, még az én nyolcvanöt éves koromban is. Nincs olyan ember, akitől ne tudnék tanulni. Figyeljünk egymásra, becsüljük meg egymást, tanuljuk a jót, s mindezek mellett szeressük egymást.

A kökösi unitárius templom – Fotó: Bíró Sára Gyöngyvér

Egy közösségi múzeum születése

„A rád bízott drága kincset őrizd meg...”

MAKKAI-ILKEI ILDIKÓ

• Számos kisebb és nagyobb falumúzeum, néprajzi gyűjtemény létesült az elmúlt évtizedekben szűkebb és tágabb környezetükben. Talán éppen ezért nem olyan egyedi kezdeményezés egy újabb tájház megszületése a Nyikó mentén. Én mégis csodálom, mégis nagyon szeretem, mégis akartam ezt a gyűjteményt, és nem is annyira a külvilág számára, bár ajtaja minden érdeklődő előtt nyitva áll mindig, hanem elsősorban az enyéimnek, gyülekezetem tagjainak, akik az én nagy családommá is váltak az évek, lassan évtizedek alatt. Akartam elsősorban nekünk magunknak, mert mindig úgy éreztem és érzem, hogy fontos a múlt, fontos az elődökre való emlékezés, fontos őrizni, ami még megmaradt a változó időben, hiszen megannyi üzenetük van felénk. Mindig érdekelték a régi dolgok, tizenéves korom óta elvarázsoltak, és gyűjtöttem is őket, ez volt az én tinédzserkori hobbim. Nagylányom nemrég nyaggatott, hogy mi is legyen az ő hobbija, aztán rákattant a gitározásra. Hogy mennyire lesz úgymond „nagy szerelem”, még a jövő titka, de hogy az én tinédzserkori hobbim életem nagy szerelme lett, azt bizonyítja, hogy a családi örökségünkől megszülető múzeumunk után Bencédben most közösségi múzeumunk is életre kelt. Mióta itt élek, gyűjtögetek, főként emlékeket, élettörténeteket, élettöredékeket. Kezdetben lázasan jegyzeteltem, örökítettem meg a II. világháborút, fogságot járt kedves öregjeim megpróbáltatásait, szorgalmas asszonyaim mindennapi kemény munkát idéző élettörténeteit. Aztán az okostelefonok világában szíves engedélyükkel megörökítődtek az egyedi, megismételhetetlen sorsok. Az élettörténetek mellé tárgyi emlékeket is szerettem volna gyűjteni, de mindaddig, amíg nem volt megfelelő hely, nem lendültem bele ebbe a tevékenységbe.

2019-ben egyházközségünk megvásárolt egy csodálatos székely portát, amelyet a közösség szolgálatába szeretnénk állítani. Itt egy igen szép, kis tornácos, régi ház is áll. Ez a ház alkalmasnak tűnt arra, hogy felvilantsuk a szeretett múltat, hogy megőrizzünk pár tárgyat, hogy bemutassuk az egykor használt eszközöket, hogy ránk mosolyogjanak rajtuk keresztül azok, akik a maguk idejében őrizték az otthon és éltették a közösséget. És nekilendültem, megjártam sok régi otthon félhomályos padlását, tisztaszobák csendjébe burkolózva indultam a múltba: pincébe, kam-

rába engedtek be kedves híveim, és tornácokon megpihenve emlékeztünk rájuk, az elődökre. És gyűlt napról napra a megannyi rám bízott drága kincs. Magam sem hiszem, hogy napjainkban a bencédi kis közösség tagjaitól több mint száz tárgy gyűlt össze, amelyekből megszülethetett e közösségi gyűjtemény.

Ahogy egy régi perefernumlevélben [hozományleltár] állt, ízelítőként én is sorolok az értékes tárgyakból: hét gyönyörű tulipános kelengyészláda – a legrégebbi az 1804-es évszámot viseli, és őrizi az egykori menyasszony nevét: Bentzédi Zuzana –, egy flóderos [a fa erezetét mutató] láda, két katonaláda, egy utazóláda, két tálaló, padláda, asztalok, székek, ágy, dunyha, bölcső, famérleg 1848-ból, régi iskolatáska, petróleumlámpák, cserépedények, szőttesek, falvédők, régi fényképek, tükör, katonai emléklap, szenes vasaló, borsórlő, fonáshoz, szövéshez használt tárgyak, sulykolók, viselet stb. stb. Elődök keze által érintett, használt, szeretett tárgyak, amelyeknek történetük van, és ezek a történetek összefüggnek velünk, velünk folytatódnak.

Köszönöm a múzeum, a közösség javára felajánlott tárgyakat, a restaurálásukra érkezett pénzadományokat, hiszen a ládák és a bútorok felújításon estek át, hogy újra régi pompájukban tündököljenek. Hálás és boldog vagyok, hogy új rendeltetési helyükön csodálhatóak, szerethetőek, láthatóak ezek a tárgyak, azaz újra élnek, üzennek, utat mutatnak, bátorítanak. Ha visszanezünk, látjuk azt az erőt, azt a bátorságot, hitet, amely életben tartotta, segítette, megtartotta családjainkat, közösségeinket sok-sok évszázadon át, és amely ma is él, működik, tart és őriz. Isten adja, hogy ebben a folyamatban legyünk erős láncszem múlt és jövő között!

Gondolatok a bágyoni unitárius templom hálaadó ünnepeiről

Fundamentumrakók és jelenvalók

BÁLINT RÓBERT ZOLTÁN

• Kultúránkban a vallás fogalma szorosan összekapcsolódik a templommal, amely sokunk számára a hit, a vallásosság kézzelfogható, fizikai megnyilvánulása. A kőből, téglából, fából épült szent hely nemcsak hitéletünk megélésének fontos helyszíne, hanem – sokszor évszázados – irányjelző, figyelmeztető és emlékeztető is egyben, kapocs a múlt, a jelen és a jövő között. Erdély-szerte a templomjavítások idejét éljük. Az elmúlt évtizedben egyre több templomunk újult meg. S – hála érte Istennek – egyre több a megfelelő hozzáértéssel, a múlt értékeinek megőrzését kiemelt célként maga elé tűző szándékkal elvégzett szakszerű munka, mint a bágyoni templomfelújítás is.

A templom – a mindenkori – azonban nem csak kövek, épületelemek összessége, különböző korok építészeti stílusainak őrzője és hordozója. A templom mindig tanúskodik az Istennek hajlékot emelő emberről is. Modern kori templomaink építetőit és tervezőit név szerint is ismerjük. Régebbi templomaink építőiről, újraépítőiről, javítatóiról és javítóiról, részemeinek adományozóiról, illetve kivitelezőiről falfeliratok, kőbe vésett írásos emlékek, a templombútorzat feliratozott elemei vagy levéltári bejegyzések adnak hírt. Minden templomunk a közösséget vállaló emberekéről is szól: emberi sorsok lenyomata, a közösség történelmének hordozója is.

A bágyoni unitárius közösség templomát 2015–2019 között újították fel az Európai Unió nagymértékű támogatása mellett magyarországi kormányforrásokból. A megvalósult felújítási munkálatok során nemcsak művészettörténeti emlékek kerültek napvilágra, hanem a leletek a helyi közösségről is új ismeretekkel gyarapították a tudásunkat.

Korok és emberek

Mit tudunk meg a templom történetén keresztül Bágyon első magyar lakóiról? Az említett régészeti kutatások a templom északi fala mellett a 11. század második feléből származó, kora Árpád-kori sírt tártak fel, amely újdonságként bizonyítja, hogy már a székelyek tatárjárás utáni betelepítése előtt is létezett magyar közösség a településen. Vajon milyen lehetett a kora Árpád-kori sírban talált személyek közössége? Valószínűleg tehető, erről tanúskodik a sírban talált bronz és ezüst S-karikák mellett talált arany hajkarika, amelyből kéttucatnyi sem található szerte a Kárpát-medencében. És keresztény – ezt igazolja a testek keresztény rítus szerinti elhelyezése a feltárt sírokban.

A régészeti kutatások feltételezik, hogy már a 12. század első felében létezhetett fából épült templom a településen, amelynek helyén vagy közelében épült fel a 13. század közepi román stílusú, sekrestyével ellátott kőtemplom. A pápai tizedjegyzékben 1332 és 1335 között négyszer is említett György (Georgius) nevű pap ismert képviselője a település korabeli templomos közösségének. 1338-ban aztán a román kori templom helyén, immár Gergely (Gregorius) nevű papja idejében nagyobb méretű, gótikus stílusú épületet emeltek, amelyet 1595-ben újítottak meg, s amely 1809-ig állott.

A reformáció térhódításáig freskókkal díszített, a korábbinál jóval nagyobb épület a 17. és 18. században négy zsinatnak is helyet adott. A 17. század végén a harangláb helyett a torony építésén buzgólkodó Fejér Márton és Simonfi János egyházfiak, a jezsuitákkal szemben a 18. század végén a szájhagyomány szerint templomukat és hitüket megvédő asszonyok, a nemcsak a bágyoni eklézsiát szolgáló, hanem monumentális egyháztörténeti munkát is alkotó Kénosi Tőzsér János és Uzoni Fosztó István vagy éppen a templomjavító Fodor Gábor kurátor (18. század vége), egy-egy arc, név, lélek, akik Aranyosszék legnagyobb gyülekezete elöljáróiként és híveiként az „idő különböző emeletein” élő kövekként, támaszként tartották a gótikus falakat. Az 1774-ben magasított torony keleti felében dombormű formájában látható szimbólumok, a nap és a hold a székely azonosságot jelenítik meg.

1809-ben a szűkké vált templomot lebontották, és helyébe egy nagyobbat építettek, felhasználva a korábbi templomok épületelemeit. Kozma Mihály lelkes, Lázár István püspökhöz 1809-ben írt levele, amely összegzi a templomépítés történetét, arról számol be, hogy az eklézsia népe „prédikálással” és „serkengetéssel” rávehető volt a nagy munka kivitelezésére, amelynek sikerében maga a püspök sem bízott. A főpásztor állítólag – feltehetően megelégedve, hogy

évtizedek óta húzódik az újjáépítés – így nyilatkozott egy kolozsvári polgárnak: „Azt hallom, hogy a bágyoni ecclesiánk új templomat szándékozik építeni; de nem fáj akkor az én fejem, mikor abban a templomban megyek.” Hadd játszam el a gondolattal: a jó szóra hallgató, a biztatásra fogékony közösség lelki arca sejlik fel a barokk épület képzeletbeli falán...

Ünnepség

Az unitárius egyház fennállásának 450. évfordulóján a templomba lépő látogató úgy érezhette magát, mint egy építőtelepen. A látvány – a megbontott vakolat, a hiányzó falelemek, a kihordott templombútorzat, a padló helyén tátongó kutatóárkok – nem engedte látatni a hatalmas munka végét. S mégis 2020-ban ünnepélyes keretek között lehetett volna birtokba venni a teljesen elkészült, szakértelemmel és izlésesen kivitelezett templomot. A pandémia miatt azonban csak 2022. június 26-án kerülhetett erre sor. Az ünnepségről rövid beszámolót olvashattak már az *Unitárius Közlöny* ez évi augusztusi lapszámában. Ez alkalommal az üdvözlőbeszéd sorát záró beszédből tesztek közzé egy részt, amelyet Anthony Makar, az egyesült államokbeli, clevelandi West Shore testvérgyülekezet lelkésze fogalmazott meg angol nyelven a megújult templom hálaadó ünnepsége alkalmával.

„Ez az épület, amely 213 évvel ezelőtt még régebbi templomok alapjain épült fel, [...] olyan különleges hely, ahol Isten gyermekei emlékezhetnek egy mindent feledtetni akaró őrzőgő és zaklatott világban, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk, és célunk az, hogy igaz boldogságunkat elérjük a szeretet és bölcsesség Isten által belénk helyezett lehetőségének előhívásával.

E templom olyan, mint a láthatóvá vált Édenkert. Bárki, aki szeretne visszatérni az ősi kertbe, e templom ajtaján keresztül megethetni. Így van ez már több mint hétszáz éve! Legyen ez így még hétszáz évig, és még annál is tovább.

Még egy dolgot mondanék el. Meglátásom szerint e gyülekezet jelenlegi lelkésze, Fekete tiszteletes úr, jó szolgálatot végez annak érdekében, hogy ez a hely valóban az a kert lehessen, ahol Isten bágyoni gyermekei növekedhetnek az igazságban és a szeretetben. Már 23 éve végzi jól a szolgálatát.

Egy évvel ezelőtt, egyik reggel a paplak verandáján találkoztunk. Mutatni akart nekem valamit. Elkezdte gyűjteni a bágyoni családok tárgyi emlékeit, hogy létrehozzon egy múzeumot, amely segít megőrizni a falu történelmét, elejét véve az értékes tárgyak elkallódásának. [...] Ez alkalommal összegyűjtött régi fényképeket mutatott a laptopján. Az egyik 1955-ben készült fotó bágyoni fiatalokat ábrázolt, mintegy 150 nyakendőt és mellényt viselő fiatalembert és virágmintás

ruhájú, szépen fésült hajú lányt. Egy másik fotó egy földműves nagycsaládot örökített meg, amint épp pihenőt tartanak munkavégzésükben. A nők fehér köntényt viseltek, a férfiak szalmakalapot, mellettük egymásra rakott zöldegekkel teli ládák. Egy több mint száz éve készült fénykép magyar egyenruhát viselő, büszke katonákat ábrázolt, fényes, magas szárú csizmában, félrecsúszott kalapban. Legalább ötven ilyen régi fényképet mutatott nekem – abbéli szándékában, hogy megismertesse azok elődeit, akiket ma szolgál –, és mindez alatt valami különös dolog történt, amit soha nem fogok elfelejteni. A reggeli napfény olyan szögben esett a képernyőre, hogy minden egyes képen, amit láttam, az ő arcának tükörképe jelent meg, ahogyan mosolyog. Részletesen magyaráz minden képről, és mosolyog. Mintha ő és az ősök egygyé váltak volna.

Ezt az emléket azért idézem meg, hogy kifejezzem: ebben a szent térben [...] van egy hűséges kertész is, aki szereti ezt a közösséget, és elkötelezett a jólétéért.”

Templom: kő, téglá, fa, réz, cserép, művészet, örökség.

Templom: hit, elkötelezett emberek, kövekben is tükröződő életsorosok. Amikor főtisztelendő Kovács István püspök a bágyoni templom felújítását ünneplő hálaadó istentiszteleten megidézte a fundamentumlerakó, az imádság házáat megálmodó atyák munkáját, hálát adva az idő különböző emeletein a mindennapi kenyeret a földből egyik kezükkel kisimogató, vagy épp földjüket védő, másik kezükkel pedig a saját portájukon túl a közös lelki otthont is építő és újraépítő, e hajlékot lélekkel megtöltő elődökért, illetve köszönetet mondva a mában élő és munkálkodó „örökösök” és „örökítőik” életéért, munkájáért, épp e templom emberi „arcát” jelenítette meg. Azon emberekét, akik „legmagasztosabb énjeiket összeadva” megépítették, megtartották és továbbadták/továbbadják az Istennek szentelt hajlékot.

A gyermekek által előadott műsor, amely Kőműves Kelemen balladáját dolgozta fel, jól fejezte ki, hogy az áldozat tartja meg a falakat, az elkötelezett ember, közösség a templomokat és a hitet. Isten áldása maradjon e templom mai megtartóin!

1568-sátor Tusványoson

KOPPÁNDI JÚLIA

• Július 19–24. között 31. alkalommal gyűltek össze a Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor résztvevői. A rendezvény rendkívül színes programkínálatába fonódtak be az 1568 elnevezésű sátoréi is, amelyek célja a vallásszabadság eszmeiségét hirdetni, értékét hangsúlyozni a mában is. Az 1568-sátor első beszélgetése *S. O. S. Ukrajna!* címmel zajlott az ukrajnai háború menekültjeit és otthon maradt rászorultjait segélyező tevékenységekről. Tischler Ferenc, a Romániai Máltai Szeretetszolgálat főtitkára, Elekes Zsolt, a János Zsigmond Unitárius Kollégium iskolalelkésze, Vladimir Szkalszkij, a Gondviselés Segélyszervezet odesszai munkatársa, illetve a szervezet elnöke, Szabó László a segélyezési folyamatok kezdeti nehézségeiről, majd azok egyre tisztábban körvonalazódó módszereiről szóltak. A Romániai Máltai Szeretetszolgálat jelenleg leginkább a határátkelők ukrán oldalán meghúzódó menekülteknek igyekszik segíteni. Olyan humanitárius konvojt indítanak útnak, aminek része egy mozgó orvosi rendelő, mobilkonyha és egy olyan busz is, aminek berendezése szakemberek, pszichológusok és szociális munkások bevonásával biztosít szórakozási, tanulási lehetőséget a gyerekek számára. A Gondviselés Segélyszervezet ma is sokrétűen igyekszik segíteni: tanácsadással, orvosi vizsgálatokra való kíséreléssel, nyelvtanfolyamok és táborok szervezésével, segélyszállítmányok, kórházi felszerelések szállításával foglalkoznak. Ukrán nyelvű bölcsődei és elemi iskolai csoportot működtetnek.

„Erdélyi értelmiséget és erkölcsös embert próbálunk nevelni, elsődlegesen ez a cél” – fogalmazott Solymosi Zsolt az *Egyházak szerepe az oktatásban* című beszélgetés felvezetőjében. A meghívottak – Aáry Tamás Lajos oktatási ombudsman, Bustya János református lelkipásztor, a Református Pedagógiai Intézet igazgatója, dr. Lakatos Sándor, a Berde Mózes Unitárius Gimnázium igazgatója és Solymosi Zsolt, a János Zsigmond Unitárius Kollégium aligazgatója – az egyházi oktatás valóságairól, áldásairól és nehézségeiről beszélgettek. „Tévképzet, hogy azért visszük egyházi iskolába a gyermekeinket, hogy rendet tanuljanak, hogy megneveljék őket az ottani szigorú szabályok. Ehelyett azt kéne megérteni, hogy az egyházi iskolák a szabadság intézményei. Nem mindenekeelőtt a szabálykövetés, hanem a műveltség otthonai” – fogalmazott Aáry Tamás Lajos.

Bonczidai Éva dramaturg, a *Magyar Kultúra* magazin főszerkesztője, Vajda Anna Noémi író, a *Szövének* főszerkesztője, dr. Farkas Wellmann Endre József Attila-díjas költő, a *Helyőrség* főszerkesztője, a Magyar PEN Club alelnöke és Demeter Sándor Lóránd unitári-

us lelkész a csütörtöki nap első találkozása alkalmával az *Egyház és kultúra* kapcsolatáról beszélt. Abban mindannyian egyetértettek, hogy a kultúra az ember által megélt és továbbmondott történetek révén értelmezhető. Ahhoz, hogy kultúraalkotó és -formáló felelősségünknek eleget tudjunk tenni, az egyénnek, egyháznak, a kultúrát befolyásoló intézményeknek ki kell lépnie a rá szabott klisék és képmutatások dobozából – fogalmazták meg a beszélgetés végkövetkeztetését az előadók.

Összeegyeztethető-e az egyház természete a gazdasági tevékenységgel? Van-e szükség paradigmaváltásra, ha e kettő kapcsolatáról, egymásra való hatásáról beszélünk? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekről szólt az *Egyház és gazdaság* címmel meghirdetett beszélgetés. Minderre Ballai Zoltán református lelkipásztor, Papp Márton római katolikus plébános, Zelenák József evangélikus esperes és Dáczy Tibor, egyházunk gazdasági előadó-tanácsosa keresett a párbeszédben választ. Egészen egyértelműen megfogalmazták, hogy nem elég csak a meglévő vagyonnal való gazdálkodás, nem elég a partnerségi lehetőségeink kihasználása, nem elég csak az állami támogatásokat lehívni. Ehelyett egy olyan szemléletváltásra van szükség, amelynek értelmében értékeinket, javainkat nemcsak konzerváljuk, hanem hasznosítjuk is. Egyre többet kell dolgozzunk azon, hogy közösségeink és intézményeink legalább részben önfenntartóak legyenek. Ez az igyekezet azonban csak akkor lehet teljes, ha mindezek mellé társítani lehet a híveink támogatását is, ha ők maguk is felelősséget éreznek a gyülekezeti életért.

A csütörtöki nap délutánján a szentendrei skanzen és annak erdélyi tájegysége elevenedett meg lelki szemünk előtt dr. Sári Zsolt, a szabadtéri múzeum általános főigazgató-helyettese, Moldován-Szeredai Noémi kiskedei unitárius lelkész és Magyar Zita Emese,

az ODFIE elnöke beszámolója révén. Hálásak vagyunk, hogy ebben a csodálatos közgyűjteményben a Magyar Unitárius Egyház is jelen lehet. Örülünk, hogy történeteibe belefoglaljuk a kiskedei kultúrotthon, a nyárádgálfalvi unitárius templom, az Unitárius Nők Országos Szövetsége és az ODFIE története is.

Az 1568-sátor utolsó panelbeszélgetése az örökségvédelem, a restaurálási, konzerválási folyamatok nehézségeiről, ezek áldásos, örömteli pillanatairól szólt. Az előadók azonban nem a kihívásokra, hanem a megvalósításokra koncentráltak. Ferenczi Z. Sámuel, Furu Xénia, dr. Furu Árpád és Ilyés Szabolcs a magyar és román állami támogatások révén megvalósult sikertörténetekről számolt be. Ilyen a Vallásszabadság Háza, a bágyoni, nagyajtai, oklándi, városfalvi és várfalvi unitárius templomok, illetve a magyarszovátai templom jelenleg még zajló restaurálásának története is.

Mindezen eszmecserek mellett három kötetlenebb, könnyedebb hangvételű, kávé melletti beszélgetésre is sor került. A lelkészi hivatás örömeiről, ne-

hézségeiről, lelkészi munkáról vallott Kalányos Ottó katolikus segédlelkész, Kajcsa Lóránt evangélikus segédlelkész, Józsa Tihamér református lelkész és Elek Zsolt unitárius lelkész. Jobbágy Mária Júlia, Újvárosi Katalin és Péterfi Zita Ágnes „szoknyás papként” nyilatkozott és osztott meg történeteket arról, hogy mit jelentett régen és mit jelent ma női lelkészként helytállni, szolgálni, együtt rezdülni egy közösséggel. A sort négy női lelkész férjével folytatott beszélgetés zárta. Farkas István, Liker János, Vida Zsombor és Tőkés Lehel arról osztották meg gondolataikat, hogy miként élnek meg a férfiak a lelkészcsaládok mindennapjait, hogyan viszonyulnak hozzájuk közösségeink, ők maguk pedig hogyan fogadják, kezelik ezeket az időnként kimondott, máskor kimondatlan elvárásokat. „Együtt szolgálunk” – fogalmaztak. Időnként azzal, hogy bekapcsolódnak az egyházközség életébe, máskor azzal, hogy átveszik az otthoni teendőket, így teret és időt adnak feleségeiknek, hogy lelkészi munkájukat végezhesék.

Gyerekszajos július

A gyerektáborok világa sajátos. Semmihez sem fogható élmény, amit az ember újra és újra át szeretne élni. Az elmúlt két év nyarából sok minden más mellett a gyerekekkel töltött hetek voltak azok az élmények, amelyek a legjobban hiányoztak.

Hosszú szünet után idén újra gyerekszajjal, rengeteg játékkal, mosollyal és egy évre elegendő jókedvvel teltek meg a júliusi heteink. Táborainkat idén közel négyszáz gyerek lakta be. Július első hetében Várfalván előbb a legkisebbek (8–10 évesek) számára szerveztünk tábort, majd idén első alkalommal két, a konfirmáltak számára megszervezett mozgótáborra került sor, egyik héten a 2020–2021-ben konfirmáltak számára, majd az idén konfirmáltakkal is körbejártuk Erdély unitárius vidékeit. A táborok sorát augusztus első hetében zártuk Várfalván a 11–13 évesek korcsoportjával.

A várfalvi táboraink alatt elsősorban a legfontosabb közös értékeinket próbáltuk meg szemügyre venni: a világot, amiben élünk; a hazánkat; a közösségeinket, amelyek megtartanak; a családjainkat, ami meghatároz; és önmagunkat mint akiket a jó Isten ajándékként adott a családjaink és a világ számára.

A konfirmáltak mozgótáborában az értékeink mellett egy hosszú útra indultunk, ahol a kátéórákon tanultak kézzelfoghatóvá váltak. Egy hét leforgása alatt Kolozsvárról indulva Torda, Marosvásárhely, Székelykeresztúr, Székelyderzs, Székelyudvarhely, Vargyas és Bölön érintésével érkeztünk meg első táborunkkal Nagyajtára, a második csapattal pedig Sepsiszentgyörgyre.

Itt kell elmondanunk, hogy a táboraink világa miért más: nemcsak magáról a tevékenységekről, a kötelező beszélgetésekről, kézműves foglalkozásokról szólnak a közösen eltöltött napjaink, hanem annál sokkal többről. A tevékenységek közbeni beszélgetések, a reggeli tornák, a szünetekbeli közös játékok, a táborvezetők teljes odaadása, odafigyelése, lelkesedése és nyitottsága, a közös dalok éneklése, a plafontévézések élménye, a kirándulások, az esti mesék olvasása és hallgatása, a cinkosságok és a pillanatok alatt megszülető barátságok azon a részei és elemei a táboroknak, amelyekről nehéz szavakban beszélni. Ezt a világot átélni kell. Nincs eseménytelen nap: ha nagyon süt a nap vagy ha nagyon esik is az eső, akkor is tele vagyunk eseményekkel, nagyon kora reggeltől nagyon késő estig zajlik a tábor, hogy a rendelkezésünkre álló minden percet ki tudjunk használni. És idén sikerült is kihasználni.

Négyszáz gyerek arcát és történetét őrizve zártuk idén a táborainkat. Huszonkét személy munkájának köszönhetően éltük át idén újra a táborok élményét. Illesse köszönet őket minden maradandó élményért és kincsként őrzött pillanatért!

Mindemellett pedig köszönjük a szülők bizalmát, a gyerekek jókedvét és nyitottságát, egyházunk támogatását, az egyházközségek segítségét, a lelkészek munkáját és azon jól akaró személyeknek a hatalmas segítségét, akik velünk együtt dolgoztak azért, hogy tábori napjaink gondmentesek legyenek.

Isten segítségével jövőre folytatjuk, mert hiszünk abban, hogy „akkor jó a világ, ha jó benne gyerekek lenni” (Vásárhelyi Balázs).

JOBÁGY MÁRIA JÚLIA

Bibliai és népművészeti gyerektábor

„Akkor jó a világ, ha jó benne gyermeknek lenni!”

Sepsiszentkirályon június 30. és július 3. között szervezték meg a bibliai és népművészeti gyerektábort. A tábor ötlete egyik kivitelezője, Bartha-Pál Aba fiatal lelkész fejből pattant ki. A tábori álmom megvalósításában ott volt a lelkész felesége, Zsuzsa tiszteletes asszony, az önkéntes segítők, akik éneklésben, játékban, táncban, kézműves foglalkozásban segítettek, hogy a gyerekeknek a tábort feledhetetlenné tegyék.

Amikor rákérdeztem, hogyan született meg a tábor szervezésének az ötlete, szerényen azt válaszolta a lelkész: „A tábor ötlete abból a szándékból fakadt, hogy erősíteni tudjuk a gyerekekben az Isten létét, jelenlétét és a hagyományainkat. Ugyanakkor bizonyosságot tenni, hogy kis gyülekezetben, itt, Sepsiszentkirályon is van élet az egyházközségben, és van munka.

Harminckét gyerek zsvajva verte fel a kicsiny Szentkirály csendjét a kultúrotthon és a templom között, naponta együtt mosolyogtak és keresték az Istennel való találkozást a templomi meghitt csendben. A gyerekek Szentkirályról, Szotyorról és Illyefalváról érkeztek, mindenikük jó kedvet, mosolyt hozott magával.

A négynapos, napközi jellegű tábor gazdag programmal várta, hogy az 5 és 13 év közötti gyerekek megtalálják maguknak a jó kedvet, játékot, csendüljön bátran fel a népdal ajkukról, a jókedv táncra perdítse a kicsiket, nagyokat. Boldogan érkeztek a gyerekek, hisz szeretettel fogadta a lelkész házaspár, mellettük Csósz Ildikó óvodapedagógus Komollóról, aki nem ismert fáradságot. A táborban a közös imádkozás során kis kezüket összekulcsolták, a közös játék, éneklés és tánc közben a gyerekek önfeledtté, boldog-

gá váltak, gyöngyfűzés közben, amíg készítették a névre szóló kis karkötőket, ügyességüket fejlesztették.

Jó volt a lovaglás ötlete, hisz a gyerekek próbát tettek bátorságukról a lóra ülve. Ezt a lehetőséget is önkéntes segítségeknek köszönjük, Buzogány-Csoma István lelkésznek és lányának. A szombat esti foglalkozás is tulajdonképpen a tábori programhoz tartozott, ahol a felnőttek népdalt tanulhattak és közösen vacsorát fogyasztottak el. A vasárnapi záró istentiszteleten szülők, nagyszülők is részt vettek, a gyerekek pedig megmutatták, hogy számukra mit jelent a templom. A harminckét gyerek a templomban fegyelmetten viselkedett, figyelve a lelkész prédikációját: „Amikor ezt meghallották ellenségeik, félni kezdtek a körülöttük élő népek és nem tartották többé olyan nagyra magukat, mert fölismerték, hogy Istenünk segítségével lehetett csak véghez vinni ezt a munkát.” (Neh 6,16)

A táborban a gyerekek Nehémiás történetével ismerkedtek meg, így beszélgettek az imádkozásról, a közösség erejéről, a nehézségekről és az Istenben bízó ember sikeréről. Ezért épült a vasárnapi beszéd is Neh 6,16-ra. Végül nem maradt el a közös fénykép sem, majd abban a reményben váltak el, hogy jövőre újra találkozhatnak, táboroznak. A tábort anyagilag a Bethlen Gábor Alap támogatta, de a kivitelezésben kivették részüket: Csósz Ildikó óvodapedagógus (Komolló), Bartha-Pál Zsuzsa, István Ildikó, valamint férje, Mihály Pál, Komán Ábel és Istódor István (Szentkirály), Székely Tímea (Sepsiszentgyörgy), a helyi nőszövetség tagjai, Karda Erika, Magyarosi Teréz, Keresztes Julianna. Köszönet illeti Kiss Ferencet, Gáczy Andrászt, Bartha-Pál Csabát és Vida Zoltánt. Az egyházközség köszöni segítségüket, és Isten áldása legyen további munkájukon! A gyerekeknek további jó vakációzást kívánunk!

ADORJÁNI GYÖNGYVÉR

A székelyudvarhelyi egyházkör konfirmandustábor

Augusztus 8-án reggel hátizsákba, bőröndbe, utazótáskába pakolt 32 ifjú, majd ideges izgalommal indult Városfalváról, Csíkszeredából, Homoródalmásról, Székelyudvarhelyről a zetevárjai Deság Resortba, egy ismeretlen terepre. Szülők és lelkészek védelméből óvatosan lépkedtek közelebb egymáshoz, bátortalanul méregették egymást, ismerőseik, barátaik kezét el nem engedve, várták, mi is fog történni velük.

Elfoglaltuk szálláshelyeinket, majd a frissen nyírt gyepre telepedtünk, ahol Solymosi Alpár, esperes úr ismertetője után számba vettük a csapat apraját, nagyját. A bátortalanág még mindig a levegőben volt, de az az egységet alkotó kör, amelyben szembenézhattunk egymással, már oldani kezdte a feszültségeket.

Első közös étkezésünket követően a csapat egyik része a kemping medencéje felé vette az útját, míg a többiek Balácsi Csabával alpinistakötélen próbálhatták ki a mászás csínját-bínját. Ezután pedig elsősegély-bemutatóra került sor, amely során megtanulhattuk, hogy vészhelyzet esetén melyek a legfontosabb teendőink, hogyan segíthetünk bajba jutott embertársainkon. A vacsora elfogyasztása után játékos vetélkedőn mérettettek meg a csapatok. Egymás biztatása, a szurkolás hangulata és a sikerélmények vagy éppen kudarcok mind jobban és jobban összekovácsolták a táborozó ifjakat. Az éjszaka hűvösében a ház tornácán gitárhúr pendült, és a dallamok ringatózásában barátságok szövődtek.

Másnap reggeli tornával kezdtünk, majd egy kiadós reggeli után imára kulcsoltuk kezeinket, és e sorok írójától kaptunk bátorítást, hogy vízre lépjünk, akárcsak Péter tette Jézus hívó szavára. Az áhítat

után sétára indultunk, és megtekintettük Erdély legnagyobb székely zászlóját, ahol közösen énekeltük el a *Székely himnuszt*. Lábnk kissé elfáradt a gyaloglás során, így a medence vizének ringatásában pihentünk meg. Ebéd után Lőrinczi Zsófia, az ODFIE belkapcsolatokért felelős alelnöke tartott egyletbemutatót, az ifjúsági mozgalom küldetéséről, programjairól beszélve, majd hívta a fiatalokat, hogy legyenek részesei ők is ennek az évszázados életformának. Ezután a fiatalok településenként számoltak be kisközöségeik életéről, mélyítve ezáltal is az ismeretiségeket. Később Gyerő Attila homoródújfalvi lelkész a cserkészmozgalomról tartott előadást, megismertette velünk a cserkészek alaptörvényeit, és szintén hívott, legyünk közösségi emberek.

A kora esti órákban ismét vízbe vágytunk, így energiát nem sajnálva merültünk el a kellemes medencében. Hatalmas csobbanások, égis szálló nevetés jelezte minden arra járónak, itt egy igazi fiatal csapat

van. A vacsorát követően filmnézéssel zártuk a napot: megtanultuk, a szeretet és az összefogás ereje, Isten segítségével csodákat tehet bennünk és körülöttünk.

Augusztus 10-én, az utolsó, eső áztatta reggelünk kissé megtörte a korábbi napok zsvivaját, de Gyerő Attila lelkész áhítatán Józsué szavaival kaptunk újabb erőre, hiszen velünk van Istenünk, bármerre is járunk. A húrokból felcsendültek a 4S Street zenekar dallamai:

„Ha az ember messze menne, el ne feledje a házát,
S annak melegét, mi visszavár.”

Megtapasztalhattuk az együtt töltött időben, hogy egyházunk ölelésében egymás segítő társaivá váltunk, hogy nyitottságunk barátságokat teremtett, s hogy bár különböző településeken, falvakon és városokban élünk, minket ez a közösség mindig visszavár, hiszen rólunk is szól a történet, velünk folytatódik, s elfeledni e néhány napot sosem fogjuk, sosem tudjuk.

ZOLTÁNI ILONA

Közös gyermektábor

Gyermektáboroktól hangos az idei nyár. Lépten-nyomon táborozó gyerekek, táboroztató egyházközségek fényképeiben gyönyörködöm a közösségi médiában. Mégis, ennyi lehetőség mellett is, az az érzésem, nincs annyi tábor, ami túl sok lenne, amit ne várnának a kalandvágygal, őszinte kíváncsisággal, nyitottsággal megáldott gyermekek.

Olyan jó látni a tábor zárásánál, a hazaérkezők csillogó szemében az életre szóló élmény szikráját. Jó hallgatni a lelkesedést, amit a játék hevében megtapasztalt, jó hallani a lélekbe ragadt fülbemászó dallamot, amit hazaúton csendesen dúdol.

Amikor én mesélek, azt tapasztalom önmagamon, kétféleképpen mesélem.

Van, amikor az eszettel mesélem. Akkor azt mondom, hogy a kövendi, torockói és torockószentgyörgyi egyházközségekkel közösen gyermektábor szerveztünk augusztus 2–6. között. Az ötnapos tábor négy helyszínen zajlott, az ötvenkilenc gyermekkel naponként más és más helyszínre utaztunk. Élettel töltöttük meg a kövendi unitárius egyházközség udvarát, Torockószentgyörgyön agyagozásban, táncban, festésben próbálták ki magukat a gyerekek. Marosvásárhelyen meglátogattuk az állatkertet. Torockón teledaloltuk a paplak udvarát, és megtöltöttük gyermekzsvivajjal a Duna-ház minden szegletét, miközben az értékeinkről beszéltünk.

Amiért évről évre a bennem rejlő gyermekkel együtt várom a nyári táborokat, az nem más, mint azok az élmények, amelyeket szívből mesélek. A tényszerű közvetítés mögött rejlő lelki valóság, amely, hiszem, hogy a gyerekeket harangszóként hívja vissza

évről évre a táborok világába. Ha a szívemből mesélem, akkor mesélnem kell arról a kézlennyomatról, amely nemcsak a vásznon hagyott nyomot, hanem a lelkemben is. A templom csendjéről, amelyet messze úztunk a sok hangos gondolattal. A papi lak udvarán zöldellő fűről, amely velünk együtt énekelt és táncolt, amíg énekeltük, hogy „Jó barátom a nap, világít nekem minden nap, és arról mesél, hogy valaki szeret engem...” Az elgurult labdáról, amelyek beszéltették, mozgatták és elfárasztották az izgó-mozgó társaságot. A zászlókról, amelyek rólunk mesélnek, nekünk szólnak, és emlékeztetnek bennünket arra, hogy amit megéltünk, nem csupán egy jó álom volt, hanem maga a valóság. Egy soha nem látott versenyfutásról, amely megmutatta, hogy mindig érdemes nekiszaladni, bárki is legyen az ellenfél, mert ha nekivágunk, nem az eredmény adja az örömet, hanem az együtt szaladás.

S a nyár végéhez közeledve hiszem, hogy ma sokunknak a táborban megélt igaz barátság adja a bátorságot a következő barátságok megkötéséhez, a ránk talált istenélmény ébreszt rá, hogy a boldogság ott van egy kéznyújtásra, csak meg kell ragadni. A táborban megtanult dalok dallamai kísérnek, amelyek táncrea perdítik bennünk a lelket.

S hiszem, hogy minden tábor, amit szívből mesélünk, annak a bizonyosságát mutatja, amit Véghelyi Balázs fogalmazott meg helyettünk is: „Akkor jó a világ, ha jó benne gyermeknek lenni.” Mi, felnőttek, hiszem, hogy ezen dolgozunk, valahányszor tábor szervezünk, a gyermekek pedig, akik eljönnek, érzik, hogy a táborok világa az övék, nekik szól, és érzik hogy benne élni jó.

FARKAS IZOLDA

SZERETETSZOLGÁLAT

Az ukrajnai háborús menekültek segélyezéséről

• Az ukrajnai háború kitörését követő napokban a Magyar Unitárius Egyház és a keretében működő Gondviselés Segélyszervezet megkezdte a háború menekültjeinek és helyben maradó rászorultjainak segélyezését. Az *Unitárius Közlöny* áprilisi és májusi lapszámaiban összefoglaltuk a háború első hónapjaiban megvalósult tevékenységeinket. Az alábbiakban folytatjuk a segélyezési tevékenységeinkről szóló beszámolót, összegezve az elmúlt hónapok (április 21. – augusztus 18.) ilyenfajta fejleményeit. Segélyszerveztünk Facebook-oldalán mindezekről több és részletesebb híradást közlünk.

(Forráshely: <https://www.facebook.com/Unitarius.Gondviseles.Segelyszervezet>)

Adományszervezés

A Magyar Unitárius Egyház főhatósága és a Gondviselés Segélyszervezet február 26-án felhívással fordult az adakozó szándékú személyekhez, egyházközösségekhez és cégekhez a rászoruló ukrajnai embertársaink segélyezése céljából. Ezúton is megköszönjük a beérkezett pénzbeli felajánlásokat. A Kárpát-medence-szerte, valamint az Amerikai Egyesült Államokban élő unitárius és más felekezetű adományozók, továbbá más szervezetek és magánszemélyek eddigi hozzájárulása (augusztus 18-ig) elérte az 1 000 000 lejt (83 000 000 Ft, azaz 208 000 USD). Továbbra is várjuk az adományokat, biztosítva azok rendeltetésszerű felhasználását.

Szállás, étkeztetés és egyéb szolgáltatások menekülteknek

Február vége óta Kolozsváron több ukrán menekültcsaládot látunk vendégül. Egyházi ingatlanokban, illetve a rendelkezésünkre bocsátott magántulajdonú szálláshelyeken átlagosan félszáznyi személynek nyújtunk biztonságos menedéket. A szállás mellett étkeztetés biztosításával, természetbeni adományokkal, orvosi ellátással, állasközvetítéssel, szakmai tanácsadással és alkalmi ügyintézőkkel is igyekszünk segíteni vendégeinknek. Közülük többen is szervezőtársainkká váltak, akik által közvetlenül és hatékonyan tudunk kapcsolatot tartani a kolozsvári és környékbeli ukrajnai menekültcsoportokkal, illetve a

hazájukban maradt közösségeikkel. Köszönjük mindenkinek a felajánlásokat, a példamutató hozzáállást!

Oktatási és közösségi tevékenységek

Segélyezési megvalósításaink sajátos színfoltja az **ukrán óvodai csoport** indítása, amely április 5. óta működik a Kolozsvári Unitárius Bölcsődében. A húszfős csoport tevékenységeit két ukrán óvónő vezeti.

Újabb mérföldkövet jelentett a János Zsigmond Unitárius Kollégium egyik osztálytermében június 15-én indított **kisiskoláscsoport**, húsz ukrán gyermek számára. Az osztály tagjai két ukrán tanítónő vezetésével a nyár folyamán ukrán nyelv (írás és olvasás), matematika, angol, földrajz, torna és kézimunka órákon vettek részt. Ezeknek a 6–7 éves gyerekeknek fontos fejezet maradt ki az életükből részben a világháború, majd a háború miatt: megtanulni írni-olvasni és számolni.

Július 4–8. között a szindi unitárius paplakon **tábort szerveztünk** 21 ukrajnai menekültgyermeknek. A színes programot három ukrán táborvezető és Elek Zsolt iskolalelkész biztosította. A táborozó gyermekek kapcsolódhattak, különféle foglalkozásokon vettek részt, megmártóztak a faluközpontban levő medencében, kirándultak a Tordai-hasadéokban, estként pedig tábortűz körül sütögettek és énekeltek. Reméljük, hogy ezáltal is hozzá tudunk járulni a háború elől Kolozsvárra menekült ukrajnai gyermekek honvágyának enyhítéséhez és az otthon maradt szeretteik hiányának elviseléséhez.

Mindezek mellett a nyár folyamán – más szervezetekkel együttműködve – több **alkalmi (egynapos) közösségi foglalkozást** szerveztünk ukrán gyermekeknek és serdülőkorú ifjaknak Kolozsváron és környékbeli kirándulóhelyeken.

Segélyszállítmányok

A háború kezdete óta megvalósított segélyszállítmányaink irányai változatlanul **Kárpátalja** és **Dél-Ukrajna**. Alább összefoglaljuk az elmúlt hónapokban szervezett segélyszállítmányaink lényegesebb adatait.

A márciusban és áprilisban célba juttatott első két segélyszállítmányunkat követő harmadikat május 17-én adtuk át Beregszászon – Kovács István püspök

úr részvételével – a Kárpátaljai Református Egyház Diakóniai Koordinációs Irodájának. A 69 000 lej összértékű újabb szállítmányunk tartós élelmiszereket, vitaminokat, egészségügyi és higiéniai termékeket, gyertyákat, zseblámpákat és más műszaki eszközöket tartalmazott.

A negyedik kárpátaljai segélyszállítmány kézbesítésének időpontja július 14. volt. A 66 900 lej összértékű újabb szállítmányunk tartós élelmiszereket, ásványvizet, mosóport és tisztálkodási szereket, matracokat, izzókörtéket és palackos gázegőket tartalmazott.

Augusztus 10-én átadtuk az ötödik segélyszállítmányunkat is a Kárpátaljai Református Egyházkerület Diakóniai Koordinációs Irodájának. A 23 813 lej összértékű újabb szállítmányunk hús- és zöldségkonzerveket, valamint ásványvizet tartalmazott.

Az eddigi kárpátaljai segélyszállítmányainkat többnyire a Kárpátaljai Református Egyház által működtetett menekültszálláshelyeken használták fel, ugyanakkor azok egy részét továbbküldték a háború által közvetlenül sújtott országrészekbe. A rendeltésszerű felhasználásról biztosító kárpátaljai református egyházi vezetőkkel együtt köszönetet nyilvánítottunk minden adományozónak! Következzen egy rövid rész a legutóbbi köszönőlevelükből:

„A Kárpátaljai Református Egyházkerület nevében szeretném kifejezni messzesemenő köszönetemet azért az önzetlen segítségnyújtásért, amelyet a Magyar Unitárius Egyház és a Gondviselés Segélyszervezet részéről az eddigiekben tapasztaltunk, különösen a 2022. február 24-én kezdődött új időszakban. Felemelő érzés számunkra, hogy Önöknél mindig nyitott fülekre találunk problémáink és feladataink megoldásában. Diakóniai osztályunk folyamatos kapcsolatban van a helyi hatóságokkal, menekültszállásokkal és valamennyi gyülekezetünkkel Kárpátalján. Lelkészeink a helyükön vannak, kitartanak. Majdnem minden gyülekezetben voltak vagy vannak menekülők. A beérkezett információk és kérvények alapján igyekszünk segíteni tartós élelmiszerekkel, tisztítószerekkel, minden egyébvel, amit kérnek.” Nagy

Béla, a KRE főgondnoka, a Diakóniai osztály igazgatója.

Segélyszállítmányaink másik iránya Dél-Ukrajna, ahonnan több menekültcsalád is a kolozsvári egyházi épületeinkben lelt menedékre és vált segítőtársunkká különféle szervezési területeken. Március óta elsősorban általuk tájékozódunk az odesszai és környékbeli kórházak alkalmi szükségleteiről, amelyek enyhítéséhez adományainkkal igyekeztünk hozzájárulni. A márciusi és áprilisi első két segélyszállítmányunkat az elmúlt hónapokban továbbiak követték.

Az odesszai és a környékbeli ljubasivszkai kórházakba – Szkalszkij Vladimir szervezőtársunk által – június 22-én újabb adományokat juttattunk el: defibrillátort, ekográfkészüléket, áramfejlesztőket, más kórházi felszereléseket, tábortábori ágyakat, matracokat, hálósákokat és más műszaki-használati eszközöket, vitaminokat, gyógyszereket, tisztálkodási termékeket és tartós élelmiszereket. A harmadik segélyszállítmányunk összértéke 80 944 lej.

Augusztus 11-én célba ért a bombatalálatól megromlódott mikolajivi kórháznak szánt segélyszállítmányunk. A gyógyszereket, egészségügyi eszközöket, áramfejlesztőt, vitaminokat és élelmiszert tartalmazó szállítmány összértéke 65 000 lej. A szállítás kivitelezője ez alkalommal is Szkalszkij Vladimir szervezőtársunk volt. A mikolajivi kórház vezetői Facebook-oldalukon az átvételt igazoló köszönőlevelet jelentettek meg, amelyekből alább kivonatos fordításokat közlünk:

„Köszönjük a támogatást a Gondviselés Segélyszervezetnek [...] a szükséges gyógyszereket és orvosi felszereléseket. A kórházban jelenleg a borzalmas pusztítás utáni javítás és takarítás zajlik. [...]

Még hosszú az út a teljes rendbetételig, de dolgozunk ezért, és ebben segít nekünk a magyar nép. Őszintén hálásak vagyunk európai partnereinknek Ukrajna lakosságának támogatásáért, és reméljük, hogy egy nap kívánt vendégként fogadhatjuk majd őket a hajók békés városában!”

A GONDVISELÉS SEGÉLYSZERVEZET ELNÖKSÉGE
ÉS A KOLOZSVÁRI MENEKÜLTSEGÉLYEZÉSI
MUNKACSOPORT

IFJÚSÁGI OLDAL

Ben/nem/él – a 45. Unitárius Ifjúsági Konferencia

MAGYARI ZITA EMESE

• A Magyar Unitárius Egyház ifjúsági szervezeteként működő Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet idén 45. alkalommal szervezte meg július 28–30. között az Unitárius Ifjúsági Konferenciát a Maros megyei Jobbágyfalván, amelynek központi témáját a „bennem él” kifejezés adta meg. A rendezvény a 17 év feletti fiatalokat, a családos, illetve örök egyleteseket szólította meg, velük és a központi szervezőcsapat részvételével több mint másfél száz egyletes vitte tovább az először 1928-ban megszervezett konferencia hagyományát. A konferencia ideje alatt előadásokon, istentiszteleteken, közös beszélgetéseken, különböző szabadidős tevékenységeken, koncerten, tölthettek minőségi időt a résztvevők. A konferencia zárómozzanataként emléklakettet avattak az ifjak.

A konferencia munkálatainak összegzéseként az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:

Az 1928–1939 között, majd az 1991 óta újra évente megszervezett unitárius ifjúsági konferenciák elsősorban egy-egy megadott téma feldolgozását célozzák többnyire olyan területekről, amelyek az ifjúság életében fontos szereppel bírnak. Az idei rendezvényen szervezőkként ennek szellemében fontosnak tartottuk, hogy olyan, a fiatalok életében is fontos szerepet betöltő témát boncolgassanak a konferenciázók, amely segítheti őket a mindennapok kihívásai közepe, illetve a pályaválasztás útvesztőiben. A konferencia a Ben/nem/él mottóval jelölt témát dolgozta fel, amely által szervezőkként azt szeretttük volna hangsúlyozni, hogy mi minden határozza meg a személyiség fejlődését, mi minden adódik hozzá az alaptevékenységként folytatott mindennapos munkához.

Természetesen kifejezésre szeretttük volna juttatni azt aényt is, hogy a 122 éves múltra visszatekintő egylet identitást formáló tevékenysége miként határozza meg a benne tevékenykedőket. Ilyenformán az előadók sorát olyan személyek erősítették, akik mindannyian kiemelkedő tevékenységet folytatnak alapfoglalkozásuk mellett, ezek némelyikéhez az egylet is hozzájárult.

Az eseményt Farkas Orsolya, a Berde Mózes Unitárius Gimnázium iskolalelkésze (Székelykeresztúr) által tartott istentisztelet nyitotta meg, aki a bennünk élő, végtelen elmenő ellentmondásokról beszélt a jelenlévőknek, kiemelve azt az üzenetet, hogy mindenkinek megérdemli, hogy boldogan éljen. Ezt követően főtisztelendő Kovács István, a Magyar Unitárius Egyház püspöke (Kolozsvár) ünnepélyesen megnyitotta a 45. Unitárius Ifjúsági Konferenciát. Megemlékezett az elmúlt harminc év egyletes sikereiről, illetve a benne élő fiatal énjével kötött szövetségekről beszélt a hallgatóságoknak.

Ezt követően Fazakas Bence (Székelykeresztúr) *Világ a világban – portrék az autoritás nélküli emberekről* címet viselő fotókiállításán az alkotó részletesen beszámolt a portrék elkészítésének ötletéről és folyamatáról. Kifejtette, hogy a fotózás révén annak reményében szeretett volna hiteles képet alkotni a fogyatékkal élők pályaeorientációs elképzeléseiről, hogy az mások számára is gondolatébresztő legyen.

A kiállítás megnyitóján a résztvevők kiscsoportos beszélgetéseken dolgozták fel a konferencia aznap esti résztemáját Lőrinczi Levente lelkész (Kissolymos), Tőkés Lehel egykori egyletes (Homoródszentpál), Farkas Orsolya iskolalelkész (Székelykeresztúr), Isztojka Máté központi egyletes (Szentábrahám) és Ilkei Lóránd központi egyletes, teológiai hallgató (Vargyas) vezetésével. A napot a hagyományossá vált tábortűz melletti közös éneklés zárta, ahol az ODFIE „legendás” zenészei pengették a húrokat, és töltötték meg ismerős dallamokkal a Tündér Ilona völgyének csendjét.

A pénteki napot Lőrinczi Zsófia harmadéves teológiai hallgató, az ODFIE alelnöke (Szentábrahám) reggeli áhítata indította, majd tematikus előadások hangzottak el.

Dr. Jakabházi Béla Botond, a Nyárádgálfalvi Unitárius Egyházközség lelkésze, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet óraadó tanára, pszichológus a konfe-

renca témájának pszichológiai alapjait fejtegette a lélektérkép segítségével.

Péterfi Zita Ágnes, a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség lelkésze *Bennem beszél – Ő/szint/én* című előadásában a mindennapokban tetten érhető isteni gondviselés folyamatos jelenlétéről beszélt.

Kondor Enikő, a Baca-Csicsó Mihályfalvi Református Egyházközség lelkésze *Bennem mesél – Egy lelkész-nő naplójából* címen tartott előadást, amelyben az írásgyógyító-, formáló-, alakítóerejéről vallott, illetve bemutatott néhány részletet az *Eszméletek* nevű Facebook-oldalon futó *Egy lelkész-nő naplójából* című írásokból.

Lőrinczi Levente, a Kissolymosi Unitárius Egyházközség lelkésze, egykori egyetemes *Bennem zenél – Estéknél a tóban* című előadásában a zenélés saját életében betöltött szerepéről, illetve lelkészi munkáját is meghatározó vonatkozásairól beszélt.

Az Üdítő névre keresztelt választható tevékenységek programjában az érdeklődők egy limonádé mellett feltehetik kérdéseiket az előadóknak, egyletes játékokat játszhattak, illetve a sportkedvelők vizes focira nevezhettek be.

A délután folyamán két kerekasztal-beszélgetésre került sor: Járai-Szabó Richárd kommunikációs szakember, rádiós, slammer (Székelyudvarhely, Kolozsvár) moderálásával az irodalomról beszélgetett Molnár Imola lelkész (Brassó), Nagy Egon pedagógus (Nagyenyed), Tófalvi Előd építésmérnök, drámaíró, slammer (Korond, Budapest). A meghívottak életében az irodalmi tevékenység, az irodalommal való foglalkozás fontos szerepet játszik, mégis inkább hobbiként fogják fel: azt a többletet jelenti, amely a mindennapos munkájukat teljessé teszi.

A második kerekasztal-beszélgetés a sport témában zajlott. Elekes Zsolt iskolalelkész (Kolozsvár) vezetésével olyan személyek beszélgettek, akik a sportban találták meg azt a fogódzót, amely alaphivatásukat kiegészíti, illetve akikben mindig is élt a sport iránti vágy, de több területet kipróbálva határozták el ma-

gukat mellette. A beszélgetésben részt vett Józsa Tihamér református lelképásztor (Árkos), Nagy Norbert teológiai hallgató (Koronka), valamint Sorbán Előd, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Sport- és Testnevelés Karának hallgatója, labdarúgóutánpótlás-edző (Homoródalmás).

Az előadásokat követően újból az Üdítő választható tevékenységein elégíthették ki kíváncsiságukat az érdeklődők, vagy kapcsolódhattak ki. A vacsorát követően a Nostalgia-sarok megtelt étellel, a találkozás örömeivel, miközben a régi barátságok felelevenedtek, és újak köttettek reményeink szerint. A konferencia utolsó estéje a Szintaxis zenekar koncertjétől volt hangos. A csendre vágyók éjfélkor Koppándi Júlia, a Magyar Unitárius Egyház mediareferense, az ODFIE egykori elnöke (Kolozsvár) vezetésével kereshették az éjszakai áhítat alatt, hogy kik és hogyan határozzák meg azt, akivé folyamatosan válunk, kiknek az arcvonásait, hangját, erejét hordozzuk ebben a folyamatban magunkban, azaz kik és hogyan élnek bennünk.

A szombati záró istentiszteletet dr. Kovács Sándor, a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karának dékánja (Kolozsvár) tartotta, aki a közösségben megmutató összertartó erőről beszélt, amely az isteni, láthatatlan, bennünk élő és bennünket összekötő erő. Magunk is tapasztaljuk szavainak igazságát: az egyletes identitástudat ott él minden egykori és jövőbeli egyletesben, és összekapcsolja őket/minket.

A már hagyományos emlékplakett-avatás alkalmával Nagy Norbert negyedéves teológiai hallgató, az ODFIE alelnöke mondott egyházi beszédet, amelyben arra kérte Istent, hogy a nagy hagyományú konferencia szervezését a jövő egyletes nemzedékei is tovább tudják vinni. A 45. Unitárius Ifjúsági Konferenciát ünnepi ebéd zárta.

Az esemény a Bethlen Gábor Alap, a Communitas Alapítvány és a Unitarian Universalist Funding Program támogatásával valósult meg. Isten áldása legyen a konferencia résztvevőin, kivitelezőin és támogatóin egyaránt!

A 45. UNITÁRIUS IFJÚSÁGI KONFERENCIA
SZERVEZŐCSAPATA

EGYHÁZUNK HÍREI

• **A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet július 12-ei vizsgáján Költő Csenge (Sepsiszentgyörgy), Széles László (Székelyudvarhely) és Vida Domokos (Alsóboldogfalva) nyert felvételt az unitárius kar első évfolyamára.**

• **Benczédi Zsófia gyakorló segédlelkész ideiglenes jellegű püspöki kinevezést nyert a Baróti Unitárius Egyházközségbe július 17-től kezdődően.**

• **Kovács István egyházfő augusztus 9-én részt vett** Bukarestben, a tanügyminisztériumban a romániai egyházak képviselőivel **az új tanügyi törvény vitáján. Augusztus 11-én az erdélyi magyar történelmi felekezetek képviselői Kallós Zoltán államtitkárral és az RMDSZ képviselőivel egyeztettek az új tanügyi törvény tervezete kapcsán.** A megbeszélésre a Vallásszabadság Házában került sor Kovács István püspök védnöksége alatt.

• **Augusztus 12-én a Vallásszabadság Házában Kovács István püspök nyitotta meg a Magyar Egyházzenei Fórumot,** amelyet a Kolozsvári Magyar Napok keretében szervezett meg a Kincses Kolozsvár Egyesület és az Auris Művészeti Ügynökség augusztus 12. és 17. között. A fórum Kolozsvár tíz templomában – többek között a belvárosi unitárius templomban – zajlott.

Egyházköri hírek

• Küküllői Egyházkör

A désfalvi gyülekezetben augusztus 8–13. között zajlott a már hagyományossá vált vallásos gyermektábor. A

6–12 éves táborozók hétfőtől csütörtökig reggel 9-től délután 1 óráig játszottak, tanultak, majd pénteken, a tábor utolsó napján kirándultak a marosvásárhelyi állatkertbe. A tábor megszervezésében segítettek a helyi egyletek, valamint a gyülekezet nőtagjai, akik finomságokkal kedveskedtek a gyerekeknek.

A désfalvi egyházközség július 27–31. között 47 fő részvételével gyülekezeti kirándulást szervezett az anyaországba. A kirándulás első napján Szegedre utaztak, ahol a víztornyot, az új zsinagógát, a dómot és a Tiszát nézték meg. Este a hódmezővásárhelyi unitárius gyülekezetben vendégeskedtek. Másnap a Balaton és Siófok volt az úti cél. A kirándulás harmadik napján megtekintették a tihanyi bencés apátságot, majd Balatonfüreden a híres Anna-bál helyszínét látogatták meg. A kirándulás utolsó napján a siófoki ásványmúzeumot, víztornyot, a különleges küllemű evangélikus templomot és a zenepavilont tekintették meg. Útban hazafelé megálltak Budapesten, meglátogatták az Országházat, és a Margitszigeten sétáltak. A gyülekezeti kirándulás a Magyar Kormány, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával valósulhatott meg.

• Székelyudvarhelyi Egyházkör

Augusztus 8–12. között a székelyudvarhelyi belvárosi egyházközség adott otthont az első bútorfestő tábornak, amelynek irányítója és megálmodója Györke Irma nőszövetségi tag, aki a korábbi években Homoródújfaluban szervezett hasonló táborokat. A húsz résztvevő között voltak nagyszülők és unokák, anyák és lányaik, így a tábor generációkat összekötő alkalommá vált. A táborban készült tárgyakból augusztus 14-én kiállítást szerveztek a Kriza János Szeretetotthonban.

Feltöltő hétvége

A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával sikeres szakmai és lelki feltöltő hétvégét szervezhettünk a Jakab Lajos Alapítvány által működtetett Lókodi Kiss Rozália Ökumenikus Öregotthon alkalmazottainak. A világjárvány által előidézett elmúlt másfél év bizonytalansága, bezártsága, a saját és mások életéért való felelősség, a félelem az ismeretlentől rányomta bélyegét az otthonban dolgozók lelki-szellemi világára is. A projekt keretében megvalósult tevékenységek segítettek mindezekben felülemelkedni.

Az öregotthon fenntarthatósága és pozitív szellemisége érdekében fontosnak tartjuk, hogy az alkalmazottak időnként szakmai továbbképzést is kapjanak, és a meglévő szakmai tudásuk felfrissüljön, ugyanakkor lényegessé vált az is, hogy az alkalmazottak egyenként és csapatban is megerősödjenek, lelki

feltöltődéshez jussanak. E projekt hosszú távú célja az volt, hogy az itt lakó időseket szakszerűen, türelemmel, szeretettel ápolja és gondozza a személyzet.

A Jakab Lajos Alapítvány 1991 óta működteti a Lókodi Kiss Rozália Ökumenikus Öregotthon, amely emberhez méltó életkörülményeket teremt azoknak az időseknek, akik képtelenek az önellátásra.

ANDORKÓ-GÁL KINGA

Feladtad a leckét, Tanár Úr!

Az *Unitárius Közlöny* keresztrejtvényeit 2004 óta Forrai Tibor (1953–2022) matematika–fizika szakos tanár szerkesztette. Ezt a feladatát is annyira komolyan vette, hogy még gyors lefolyású végzetes betegsége idején, a kórházban is rejtvényeken gondolkodott.

Talán mindkettőnket Jakabffy Tamás szerkesztő hívott meg az *Unitárius Közlöny* munkatársai közé.

A veszteség tudata elősodorja emlékeimet, és gondolataimban perbe szálllok, hogy miért ilyen hamar, miért ilyen gyorsan kellett a földi pályáját befejeznie annak, akinek terve volt, dolga volt még sok itt, velünk, földiekkel.

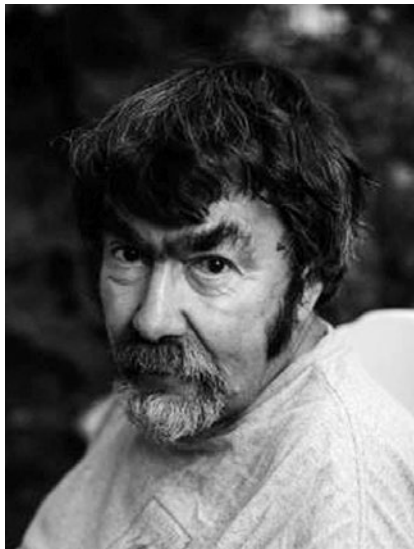
Jánosfalvi nyaraink központi tevékenysége volt a gyerekeknek a színdarab tanítása, amelyet aztán az augusztus első hétvégén megrendezett falunapon adtak elő. Segítségül hívtam kollégámat, Forrai Tibor tanár urat, akit már akkor úgy ismert a Homoródmunte, mint a kultúra szerelmesét.

Hosszú délutánok próbái tették alkalmassá a gyermekeket a színpadra lépésre. Nekem az a feladatom lett volna a Hófehérke-paródia premierjén, hogy elindítsam a Republic együttes *16 tonna fekete szén* dalát.

Jobban izgultam, mint a gyermekek, ilyenkor a technika önjáró életre kel, és fel is csendült – az *Erdő közepében járok* dal... Én a színpad egyik végében, Tibor a másik végében állt a függöny mögött.

Nem mertem átnézni, mert hibáztam, és erre a gyerekek nem voltak felkészítve. Mire megembereltem magam, kinéztem, és látom, hogy a törpék cammogva bambulnak, utánozva Tibort, és helyben alakítják a színpadon az új jelenetet.

Döbbenet és tisztelet erős keveréke volt akkor bennem, hiszen Tibornak sikerült tanárként olyan

kapcsolatba kerülnie a diákokkal, hogy bízzanak benne, kövessék őt, és biztatására merjenek rögtönözni, még egy fellépés okozta stresszes helyzetben is.

Tibor bizalomépítő stratégiáinak része volt, hogy mindig pontosan, időre érkezett, visszajelezte a hibát, de a jó teljesítményt is, eszközei között mindig volt egy új játék, és nyitott volt az újdonságokra.

Nagy volt az elégedettségem, mikor Tiborban rátaláltam egy szintén zéró alkoholtoleranciájú felnőttre (hosszan kellett keresnem). Közös csínytevésünk közé tartozott, hogy józan fejjel nagyokat derültünk azokon, akik csak hitték magukról, hogy azok.

Homoródszentpál testvértelepülése, Zsámbék borpincéiről is igen-igen híres. Tibor lelkes kapcsolatápoló tevékenységének köszönhetően több évtizedes múltja van a testvértelepülési mozgalomnak. Egyik pontja a zsámbéki ottléteknek a borpince-látogatás. Tibortól tanultam meg, hogy ez a tevékenység a bornemisszáknak akkor kezd érdekes lenni, mikor a sok pincheős a nyári éjszakák melegével találkozik. De arra is tanított, hogy a csapatjáték alapszabálya, hogy cserben csapattársat nem hagyunk.

Pedagógusok tudják: a lecketerveknél szerepel, hogy milyen célkitűzéseink vannak, mit szeretnénk megvalósítani az adott órán.

Ha úgy tekintünk Forrai Tibor életére, mint egy feladott leckére, szűkebb értelemben a cél a Homoródmunte kulturális örökségének megismerése, továbbadása, tágabb értelemben pedig az egész magyarság kultúrájának ápolása.

A lecke fel van adva, nekünk, akik ismertük és szerettük, az a feladatunk, hogy a leadott leckét gyakoroljuk és elsajátítsuk.

SIMÓ MELINDA

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár

Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott szerkesztőbizottság: dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő, Koppándi Júlia médiareferens.

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők világa), Magyar Zita Emese (Ifjúsági oldal), Czire Alpár (fotó), Szombatfalvi Etelka (Gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat).

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella.

Nyomtatás: Idea Nyomda, Kolozsvár.

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.

Telefon: (0)264 593 236

E-mail: kozlony@unitarius.org

A lapszám letölthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478.

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat és fényképeket nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Támogatók: Romániai Magyar Demokrata Szövetség és Communitas Alapítvány; Bethlen Gábor Alap.

Barangoló Isten országában

Kedves Gyerekek!

Az iskola csengője ismét megszólalt, egy újabb tanév kezdetén vagytok. A vakáció emlékei elevenen élnek bennetek, de lassan a tanulmányaitokra kell összpontosítsatok. Figyeljétek magatokra, és időről időre összegezzétek, hogy mit éreztetek erősségeiteknek, és sohase féljétek szembesülni gyengeségeitekkel sem! Adjatok hálát erősségeitekért, és szívetekben mosolyogva kérjétek szépen Istent, hogy segítsen gyengeségeitek legyőzésében! Amikor úgy érzitek, valamely tantárgyban nagy örömtöket lelítek, műveljétek azt alázattal és lelkesedéssel. Sose tartásatok kérdéseiteket ostobának és másokat sem, ha olyat kérdeznek, ami nektek egyértelmű. Gondoljatok arra, hogy nektek is van gyengeségetek, csak más tantárgyból. Igyekeztek segítőkészek, érdeklődők és kedvesek maradni! Merjétek jók lenni!

Feladatok:

1. Szeptember utolsó vasárnapján hálát adunk a termésért, egészségünkért és mindenért, ami számunkra fontos. Őszi hálaadáskor azok, akik már konfirmáltak, az ünnepi istentiszteleten úrvacsorát is vehetnek. Legyetek ti is részesei az ünnepnek! Ti miért vagytok hálásak? Gondolkodjatok el, és írjátok le!

ŐSZI HÁLAADÓ

Hálás vagyok:

2. Adott ez a képek nélküli kollázs, így tehát a ti feladatok az, hogy kicsiny rajzaitokat elkészítsétek, és beragasszátok. Hogy mi legyen a rajzaitok címe? Van pár ötletem: tökéletes iskolai napom, tanulmányi céljaim, kedves barátaimmal stb.

Nyári örömök

Zeteváralja

Sepsiszentkirály

Torockó

Várfalva

Várfalva

Várfalva

Cikkeink a 18–20. oldalon.

Kolozsvár

Adorjáni Gyöngyvér nőszövetségi elnök (Sepsiszentkirály), **Andorkó-Gál Kinga** szociális munkás (Kénos), **Bálint Róbert Zoltán** lelkész (Mészkö), **Bartha Alpár** lelkész (Fiatfalva), **Benedek Csongor** lelkész (Szováta), **Farkas Izolda** lelkész (Kövend), **Jobbágy Mária Júlia** segédlelkész (Kolozsvár), **Kálnoki Kis Tamás** ny. levéltáros (Budapest), **Kovács Sándor** egyháztörténész (Kolozsvár), **Makkai-Ilkei Ildikó** lelkész (Bencéd), **Simó Melinda** iskola-pszichológus (Székelyudvarhely), **Szabó Előd** esperes (Ürmös), **Zoltáni Ilona** lelkész (Székelymuzsna)